

MUUTTUVA MATKAILU

**TIETOA MATKAILUSTA JA
MATKAILUELINKEINOSTA**

3-4/2002

Sisällysluettelo

MENOISAA MARRASKUUTA	3
SUOMI GATEWAYSTÄ OSAKSI ITÄMEREN MATKAILUALUETTA?	5
VENÄLÄISTEN MATKAILU SUOMESSA	11
HYVINVOINTIMATKAILU OSANA KIIHTYVÄÄ TRENDITUOTANTOA	19
KAUPUNKI PRESSUJEN PEITOSSA: TURISTIN PIETARI	24
KESTÄVÄN MATKAILUN TOIMEENPANO KOLIN ALUEEN YRITYKSISSÄ	29
MATKAILUN VENÄJÄ-FOORUMI	34
OHJEET KIRJOITTAJILLE	36

MENOISAA MARRASKUUTA

Toisinaan on jännittävä lukea kirjaa uudestaan pitkän ajan jälkeen. Kohdalleni sattui Paul Therouxin matkakirja Paikallisjunnalla Patagoniaan. Joskus murrosikäisenä luin sen koska silloin kaikki mikä koski Latinalaista Amerikkaa kiinnosti, uusintaluku oli enemmän työn takia. Bestsellerisään kohta neljänneksivuosisata sitten Theroux moitti matkakirjallisuutta

siitä, että se tuo lukijat valmistelematta perille, kiinnittämättä juuri huomiota siihen miten kohteeseen päästiin. Vakioavaukseksi oli hänen mukaansa tullut "koominen nenä vasten ruutua –näkyä kaartavasta lentokoneesta." Ottamatta kantaa siihen, miten nykyään lukija viedään matkakohteeseen, voi todeta, että yhä suurempi osa kirjallisuudesta voidaan lukea nenä vasten ruutua.

ELEF-projektin järjestämässä Julkaistako verkossa? -seminaarissa esille tuoduista sähköisen julkaisemisen eduista voi ensiksi mainita löytyvyyden ja saatavuuden paranemisen. Myös Muuttuva matkailu on luettavissa sähköisesti osoitteesta http://www.matkailu.org/index_muuttuva_matkailu.htm. Erityisesti tällaisen pienen painosmäärän julkaisulle sähköisen version olemassaolo parantaa saatavuutta huomattavasti. Julkaiseminen pelkästään sähköisessä muodossa säästäisi painatus- ja postituskuluja, mutta silti katsotaan että painettu ja sähköinen versio eivät kilpaile keskenään. Ei siis ole vielä odotettavissa, että Muuttuvan matkailun painaminen paperille loppuisi, ennen pitkää saattaa kuitenkin painettu versio muuttua maksulliseksi.

Muhkean vesistömatkailunumeron jälkeen on koko syksyn sato koottu kaksoisnumeroksi yksiin kansiin. Tämän numeron jutut käsittelevät Pietarin kaupunkia matkakohteena, hyvinvointimatkailua, Kolin alueen yritysten suhtautumista kestäväan matkailuun sekä venäläisten matkailua Suomessa, josta uuden Matkailun Venäjä-foorumien myötä kuullaan ensi vuonna paljon lisää. Matkailevan asiakkaan tiedetään tulevan onnelliseksi, jos hän saa enemmän kuin mitä odottaa. Jotta matkailijan odotukset voisi ylittää, ne on ensin tunnettava hyvin.

Vaikka venäläiset ovat asuneet suomalaisten naapureina vuosisatoja, heissä riittää vielä opittavaa. Yleisesti toki tiedetään että venäläinen maku eroaa suomalaisesta niin ruoan kuin vaatetuksen suhteen. Mimino Oy:n järjestämäs-

.....

sä Miten teemme venäläisistä asiakkaistamme tyytyväisiä? –seminaarissa kerrottiin, että venäläisillä on havaittu olevan heikohko kansallinen itsetunto, matkailijat ovat hyvin herkkiä huomaamaan, jos heitä ei ryhmänä kohdella tasa-arvoisesti muihin kansallisuuksiin kuuluvien kanssa. Kun venäläismatkailijat valitsevat matkakohdetta, Suomen vahvuuksia ovat turvallisuus sekä puhdas luonto ja ruoka. Heidän mainittiin keräävän runsaasti tietoa matkakohteestaan etukäteen, ja tieto vaikkapa edullisista hinnoista välittyy tehokkaasti matkailijoiden kesken.

Lähteet:

- Theroux, P. (1979) Paikallisjunalla Patagoniaan. WSOY, Juva.
Julkaistako verkossa? Yliopistot ja tiedejulkaiseminen –seminaari 1.11.2002
Miten teemme venäläisistä asiakkaistamme tyytyväisiä? –seminaari 28.10.2002

Markku Laitinen

Päivi Karhunen, Riitta Kosonen ja Malla Paaajanen

SUOMI GATEWAYSTÄ OSAKSI ITÄMEREN MATKAILUALUETTA?

Etelä-Suomi Venäjän-matkailun väylänä

Suomea on maantieteellisen asemansa ansiosta totuttu pitämään "gatewayna", siltana idän ja lännen välillä niin tavara- kuin matkustajaliikenteessäkin. Suomen ja Neuvostoliiton matkailuviranomaiset ja matkailuorganisaatiot alkoivat 1980-luvun lopussa kehittää Suomea sekä reittinä Neuvostoliittoon että yhteiskohteena Neuvostoliiton kanssa. Tuolloin Suomea käyttivät reittinä Neuvostoliittoon erityisesti amerikkalaiset matkailijat. Sittenmin myös keskieurooppalaisten ja pohjoismaalaisten osuus alkoi kasvaa. Mikä on Suomen matkailun gateway-asema nyt, kun rautaesirippu on romahtanut ja liikkuminen lännestä itään on helpottunut? Tähän kysymykseen pureutuu Helsingin kauppakorkeakoulun Venäjän ja Baltian keskuksen tutkimushanke, jossa tarkastellaan Etelä-Suomen kautta lännestä Venäjälle tapahtuvaa matkailua gateway-käsitteen elinkaaren valossa.

Gateway-tutkimusprojekti on käynnistynyt Helsingin kauppakorkeakoulun Venäjän ja Baltian keskuksessa Jenny ja Antti Wihurin säätöön rahoituksella vuonna 2001 ja se valmistuu vuoden 2002-2003 vaihteessa. Tutkimushanke hyödyntää aiempia matkailupoliittisia gateway-selvityksiä, mutta täydentää niitä lisäämällä empiiriseen analyysiin kysyntälähtöisen näkökulman. Tutkimuksessa on haastateltu yli 600 Suomen kautta Pietariin matkalla ollutta länsimaista matkailijaa suomalaisten liikennöitsijöiden busseissa, Sibelius-junassa sekä suomalaisella risteilyaluksella. Lisäksi haastateltiin Helsinki-Vantaalta Pietariin meneviä lentomatrustajia. Matkailijahaastattelujen avulla tutkimuksessa kartoitetaan gateway-matkailijan profiilia, todellisia ja tarvittavia gateway-toimintoja sekä arvioidaan Suomen kilpailuasemaa muihin gateway-maihin nähden.

Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana on gateway-matkailun käsite geopolittisena ilmiönä – matkailuna kahta eri poliittista "leiriä" edustaneen alueen välillä neutraalin välittäjäalueen kautta. Olennaista käsitteessä on välittäjäalueen aktiivinen rooli ko. matkailua edesauttavien palveluiden tarjoajana, ei ainoastaan passiivisena kauttakulkualueena (Ireland & Paaajanen 1998). Elinkaariajattelun mukaan välittäjäalueen merkitys hiipuu sitä mukaa kun eri "leirien" väliset poliittiset ja taloudelliset erot tasaantuvat poliittisten järjestelmien lähetessä toisiaan. Näin on tapahtunut esimerkiksi Itä- ja Keski-Euroopan sosialististen maiden siirtyessä Länsi-Euroopan mukaiseen demokratiaan ja markkinatalouteen (ks. Vuoristo 1993; Kosonen 1997).

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää matkailupoliittisessa päätöksenteossa, kun halutaan arvioida gateway-aseman kestävyyttä sekä löytää keinoja kilpailuedun säilyttämiseksi, markkinoida Etelä-Suomea itsenäisenä kohteena

Pietariin suuntaaville matkailijoille sekä hyödyntää Pietarin vetovoimaa luota-
essa Etelä-Suomen matkailun kehittämiseksi tärkeää Itämeren matkailualueetta.

Suomella on Venäjän-matkailijalle monta roolia

Tutkimuksessa muodostetaan kokonaiskuva länsimaista Suomen kautta Venäjälle suuntautuvasta matkailusta. Samalla profiloidaan matkailijajoukosta varsinaiset gateway-matkailijat. Suomen mahdollista gateway-asetmaa tarkennetaan selvittämällä Suomen roolia matkaohjelmassa. Yli kolme neljäsosaa haastatelluista ilmoitti olevansa Suomessa siksi, että on kiinnostunut Suomesta matkakohteena. Puhtaasti läpikulkuun Suomea käytti neljännes haastatelluista. Haastatteluaineiston perusteella matkailijat voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

- 1) Suomen päämatkakohteeseen valinneet matkailijat, jotka lisäksi käyttävät hyväkseen maantieteellistä läheisyyttä vierailukseen Venäjällä.
- 2) Venäjän päämatkakohteeseen valinneet matkailijat, jotka ovat valinneet Suomen gateway-reitiksi Venäjälle Suomen tarjoamien matkustuspalvelujen ja yleisen matkustusinfrastruktuurin vuoksi.
- 3) Venäjän päämatkakohteeseen valinneet kauttakulumatkailijat, jotka matkustavat kohteeseensa Suomen kautta ainoastaan kustannussyistä tai reitin nopeuden vuoksi.

Välittäjäalueen palveluja hyödyntävät matkailijat, siis varsinaiset gateway-matkailijat, kuuluvat kakkosryhmään. Kahta ensimmäistä ryhmää edustavat matkailijat saapuvat Suomeen usein lentäen, mutta jatkavat matkaa Venäjälle joko junalla tai bussilla. Kolmosryhmän matkailijat ovat yleisimmin transferlentomatrustajia. Tutkimuksessa arvioidaan kuitenkin myös kahta muuta matkailijaryhmää, sillä Suomea pelkkänä kauttakulkualueena pitävien matkailijoiden joukosta saattaa löytyä potentiaalisia gateway-matkailijoita. Lisäksi Suomea pääkohteena pitävien Venäjän-matkailijoiden näkemykset voivat olla arvokkaita Suomen matkailuattraktioiden kehittämisessä.

Gateway-matkailija on Suomestakin kiinnostunut lomailija

Varsinaisten gateway-matkailijoiden osuus otoksessa on vajaat 50 prosenttia. Näille matkailijoille Suomi on itsenäinen matkakohde, mutta vähemmän tai korkeintaan yhtä tärkeä kuin Venäjä. Noin 60 prosenttia gateway-matkailijoista halusi nähdä myös Suomen Venäjän-matkansa ohessa. He viipyvät Suomessa muutaman päivän ja käyttävät perusmatkailupalvelujen (majitus, kuljetus) lisäksi myös erilaisia ohjelmapalveluita (museot, näyttelyt).

Gateway-matkailijat luonnehtivat Suomea turvalliseksi ja nopeaksi reitiksi Venäjälle ja arvostavat maan länsimaista infrastruktuuria. Varsinkin pohjois-amerikkalaiset ja australialaiset pitävät näitä tekijöitä tärkeänä syynä Suomen

valintaan reitiksi Venäjälle. Kuitenkin vain vajaa kolmannes gateway-matkailijoista palasi Venäjän-matkaltaan myös kotiin Suomen kautta. Etenkin Iso-Britanniasta tulevat matkailijat valitsevat usein muun paluureitin. Ylivoimaisesti suurin osa gateway-matkailijoista näyttääkin olevan eräänlaisia kiertomatkailijoita, jotka liittyvät Suomen ja jonkin muun maan Venäjän-matkansa yhteyteen. Erityisesti kauempaa, kuten Australiasta ja Aasian maista, tulevat matkailijat eivät useinkaan tule Suomeen suoraan, vaan esimerkiksi Iso-Britannian kautta.

Tutkimuksessa saatujen vastausten perusteella gateway-matkailijat näyttävät yleensä edustavan suhteellisen hyvässä asemassa olevaa työikäistä väestöä. Gateway-matkailijoista lähes kolmannes ei ollut ostanut valmista pakettimatkaa, vaan oli järjestänyt matkansa suoraan palveluidentarjoajien kanssa. Tälle ryhmälle Suomi-Venäjä –markkinointi kannattaisikin ehkä eriyttää kahteen osaan, joista osalle tarjotaan valmiita Venäjä-Suomi –paketteja, osaa houkutellaan ja avustetaan räätälöimään matkansa yksilöllisesti.

Transit-matkailijan voisi pysäyttää Suomeen pidemmäksikin aikaa

Puhtaasti kauttakulkuun (transit) Suomea käytti 23 prosenttia vastanneista. Kauttakulkumatkailijat ovat loma- tai työmatkailijoita, jotka käyttävät Suomea kauttakulkumaana ainoastaan sen vuoksi, että matkustus Suomen kautta on hinnaltaan ja nopeudeltaan kilpailukykyisin vaihtoehto. Suuri osa kauttakulkumatkailijoista onkin ostanut valmiin pakettimatkan. Näille matkailijoille Suomi ei siis ole kiinnostava matkakohde sinänsä, vaan matka Venäjälle voisi toteutua lähes mitä tahansa reittiä pitkin.

Suomea ainoastaan läpikulkumaana pitävistä matkailijoista lähes 60 prosenttia käyttää matkallaan ns. perusreittiä, eli kotimaa-Suomi-Venäjä-Suomi-kotimaa. Suomea käytetään näin ollen kauttakulkuun sekä Venäjälle mentäessä että sieltä palattaessa. Tähän ryhmään kuuluvat sekä Helsinki-Vantaan lentokentällä konetta vaihtaneet lentomatkailijat että muista Pohjoismaista Suomen läpi Venäjälle kulkevat matkailijat. Mielenkiintoista on, että vajaa 40 prosenttia kauttakulkumatkailijoista viipty Suomessa ”enemmän kuin koneenvaihdon verran”, jopa pari päivää. Nämä matkailijat, jotka ovat muita useammin eläkeläisiä ja/tai yksineläjiä, käyttävät myös kuljetus-, majoitus- ja ravintolapalveluita sekä tekevät ostoksia. Kiertoajelullekin ehtii lähes viidennes. Museota, näyttelyitä ja muita ohjelmapalveluita kauttakulkumatkailijat sen sijaan eivät käytä. Näyttäisi siltä, että kauttakulkumatkailijoiksi itseään luonnehtivat matkailijat ovatkin käytännössä Suomen matkailupalveluja kuluttavia gateway-matkailijoita. Näiden matkailijoiden kiinnostus Suomeen Venäjän rinnalla on kuitenkin ohutta.

Suomi ja Venäjä toimivat myös rinnakkain

Gateway- ja kauttakulkumatkailijoiden lisäksi tutkimukseen vastasi suuri joukko matkailijoita, joille Suomi oli pääasiallinen matkakohde. Nämä matkailijat, jotka edustivat 30 prosenttia vastanneista, käyttävät maantieteellistä läheisyyttä hyväkseen vierailukseen myös Venäjällä. Näiden matkailijoiden vastauksista saa kuitenkin lisätietoa Suomen ja Venäjän suhteesta toisiinsa länsituristin arvomaailmassa.

Suomea pääkohteenaan pitävistä yli kolmannes mainitsi matkan tarkoituksiksi vierailun sukulaisten ja tuttavien luona ja matka Venäjälle oli usein järjestetty näiden toimesta. Osa tämän ryhmän matkailijoista oleskeli Suomessa pidempään joko opiskelun tai työn merkeissä ja oli näin ollen rinnastettavissa lähinnä suomalaiseseen Venäjän-matkailijaan. Länsituristit eivät tämän perusteella juurikaan piipahda Suomesta Pietariin, ellei Pietarin matka sisälly alkuperäiseen matkailupakettiin tai järjesty Suomessa paikallisten henkilöverkostojen avulla.

Perinteisten gateway-palvelujen kysyntä on pientä

Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että ”Suomen Venäjä-osaamiseen” liittyviin gateway-matkustajapalveluihin ei kokonaisvaltaisesti ole tarvetta. Näyttää siltä, että Suomen kysytyimmät gateway-kilpailuetupalvelut ovat muita paremmat liikenneyhteydet eikä niinkään Suomen matkailuyritysten Venäjä-tuntemus.

Lähes puolet haastatelluista ei katso tarvitsevansa ollenkaan Venäjään liittyviä lisäpalveluita. Haastatellut matkailijat pitävät tarjolla olevia Venäjä-palveluita pääosin riittävinä. Tähän voi osaltaan vaikuttaa se, että monet vastaajista olivat valmiilla pakettimatalla, jolloin matkaan oli jo sisällytetty sekä peruspalvelut että usein myös ohjelmapalveluita. Toisaalta voidaan olettaa, että omatoimimat-kailun valitsevat henkilöt jotka ovat tottuneet matkustamaan eri maissa ja hankkimaan itsenäisesti tietoa kohteesta sekä etukäteen että paikan päällä.

Lisäpalveluita käsittelevät toiveet voitiin jakaa kolmeen pääryhmään

- Tieto Venäjästä ja Venäjällä tarjottavista ohjelmapalveluista, mukaanlukien mahdollisuus varata esimerkiksi baletti- ja oopperalippuja Suomesta käsin
- Matkustuspalveluihin liittyvä tieto ja palvelut, kuten tieto Venäjän sisäisistä junareiteistä ja –aikatauluista, sekä mahdollisuus varata majoitus- ja kuljetuspalveluita Suomesta käsin
- Matkustusasiakirjoihin liittyvät palvelut, kuten avustaminen viisumin hankinnassa

Vastausten maantieteellisestä jakaumasta käy ilmi että etenkin amerikkalaismatkailijoiden tietämys Venäjistä on usein vähäistä ja omatoimista matkailua Venäjällä rajoittanevat lisäksi kielivaikkeudet. Pietarissa on viime vuosina panostettu matkailun kehittämiseen, mutta englanninkielinen palvelu ei ole vielä kuitenkaan kovin yleistä. Venäjän sisäisten matkailupalveluiden lisäksi muutamasta vastaajasta esitettiin matkustukseen Suomesta Venäjälle liittyviä toiveita. Eriksien toivottiin Internet-pohjaisia varausjärjestelmiä matka- ja junalippujen varaamiseksi ulkomailta käsin.

Johtopäätös: Suomen rooli gateway-maana on hii-pumassa

Tutkimuksen mukaan suurimmalle osalle Suomen kautta Venäjälle menevistä matkailijoista Suomi on myös itsenäinen matkakohde eikä ainoastaan kauttakulkumaa. Lisäksi Suomen porttikäytävä-asema Venäjälle on tutkimuksen perusteella suhteellisen rajallinen ja perustuu siihen, että etenkin Suomen ja Pietarin välillä on maantieteestä ja historiasta johtuen runsaasti kanssakäymistä ja siten toimivat välineet sen toteuttamiseen. Yhteydet esimerkiksi Moskovaan toimivat kuitenkin hyvin myös muualta kuin Suomen kautta. Erillisten Venäjä-palvelujen pieni kysyntä viittaakin siihen, ettei Suomea tarvita erityisenä gateway-sillanpäänä Venäjälle.

Itse asiassa suuri osa (40%) kaikista kyselyyn vastanneista on kiinnostunut matkustamaan Venäjälle suoraan omasta kotimaastaan. Suorat yhteydet kiinnostavat erityisesti lentomatkustajia. Tämä on ymmärrettävää, sillä suurelle osalle lentomatkustajista Suomi on ainoastaan pakollinen parin tunnin välilaskupaikka eikä matkakohde sinänsä. Mikäli Venäjälle ei haluttu matkustaa suoraan kotimaasta, se johtui siitä, että matkaa pidettiin hankalana, kalliina ja aikaavievänä. Venäjistä ei myöskään usein ollut tarpeeksi tietoa saatavilla matkapäätöksen pohjaksi. Näyttääkin siltä, että asennetasolla Venäjää pidetään maana muiden joukossa, mutta koska matkailun infrastruktuuri on Venäjällä paikoin vielä puutteellinen, matkan järjestäminen on käytännössä hankalaa. Matkustus gateway-maan kautta on siten "helpompi" vaihtoehto.

Tutkimuksessa hahmotellaankin myös vaihtoehtoisten reittien kysyntää. Huomattavan suuri osa matkailijoista jätti kuitenkin vastaamatta näihin kysymyksiin. Tämä saattaa viitata siihen, että Suomea pidetään "luonnollisena" reittinä Venäjälle eikä vaihtoehtoisia reittejä harkita vakavasti. Viron kautta Venäjälle olisi kiinnostunut matkustamaan reilu neljännes kysymykseen vastanneista ja Puolan kautta noin viidennes vastaajista. Kumpaakin maata pidettiin kiinnostavana, eli ne liitettäisiin Venäjän matkaan yhdeksi tutustumisen arvoiseksi kohteeksi. Mikäli Viroa tai Puolaa ei haluttu käyttää matkareittinä, tämä johtui siitä, että matkustusta niiden kautta pidettiin hankalana, kalliina ja aikaavievänä. Viirista ja Puolasta, niiden infrastruktuurista tai mahdollisesta matkareitistä ei myöskään usein ollut tarpeeksi tietoa saatavilla matkapäätöksen pohjaksi. Näin ollen Viro ja Puola koettiin kiinnostavuudestaan huolimatta samalla tavalla

hankaliksi kuin matka kotoa suoraan Venäjälle. Viro ja Puola mielletään siis kiinnostaviksi matkakohteiksi sinänsä, mutta ei varteenotettaviksi vaihtoehdoiksi lännestä Venäjälle matkustettaessa.

Suomen asema länsituristien Venäjän-matkailulle perustuu siis ennen kaikkea hyvään infrastruktuuriin (kilpailutilanne esim. Viroon nähden) sekä siihen, että Suomi koetaan kiinnostavaksi tutustumiskohteeksi. Koska Viron ja Puolan kehittyvä matkailuinfrastruktuuri kuitenkin jatkossa houkuttelee yhä enemmän gateway-ja kauttakulkumatkailijoita Venäjälle, olisi Suomen aseman Venäjän vieressä perustuttava Venäjän-matkailijoiden haluun tutustua Suomeen Venäjän rinnalla. Mahdollisen "Suomi porttina Pietariin" – ajattelun pohjalle tarvitaankin uudenlaista ajattelua. Tämän selvittämiseksi tutkimuksessa on pyydetty matkailijoita nimeämään Itämeren alueelta kiinnostavia Suomen ja Pietarin matkaan kytkettäviä kohteita. Suomen vetovoimatekijöiksi matkailijoiden silmissä osoittautuivat perinteiset luonto, keskiyön aurinko, arkkitehtuuri sekä suomalainen muotoilu. Itämeren alueella kiinnostavista matkakohteista erottuivat selvästi Suomi, Ruotsi ja Pietari. Seuraavaksi eniten kiinnostusta herättivät muut Pohjoismaat ja Viro. Moskovasta ja muista Baltian maista oltiin vähiten kiinnostuneita. Erikseen nimetyistä matkakohteista erottui Itämeren ulkopuolelta Lappi, jota seurasivat kaupunkikohteet Tallinna ja Tukholma. Muita suomalaisia ja pohjoismaisia kohteita ehdotettiin jonkin verran, kun taas Venäjän, Latvian ja Liettuan sekä Puolan kohteet kiinnostivat vähemmän. Suomen matkailulliselle asemalle Venäjän naapurissa saattaisi siis "Itämeri-teemasta" löytyä "porttikäytävä-teemaa" kestävämpi ajatus. Kysyntää näyttäisi siis olevan esimerkiksi Tukholman, Helsingin ja Pietarin yhdistävälle kiertomatkalle.

Lähteet:

- Ireland, M & Paajanen, M. (1998): Understanding the Experience of the 'Gateway' Tourists and their Hosts: a Case Study of Helsinki Market Square. Future Tourism. Konferenssrapport 7e Nordiska Forskersymposiet i Tourism 1998. ETOUR R1999:2.
- Kosonen, R. (1997): Euroopan gateway-alueet – suhteiden luojia ja mahdollisia kasvukeskuksia. Eurooppa-raportti: Alueiden Eurooppa 1997:1, 7-12. Tilastokeskus, Helsinki.
- Vuoristo, K-V. (1993). Talusalueiden maailma. WSOY, Helsinki.

Kirjoittajien yhteystiedot:

Helsingin kauppakorkeakoulu
PL 1210
00101 Helsinki

VENÄLÄISTEN MATKAILU SUOMESSA

Johdanto

Neuvostoliiton romahtaminen vapautti ei vain markkinat mutta myös ennen omien rajojensa sisään suljetut venäläiset matkailijat. Ryntäys ulkomaille – mikä ennenkokematon vapaus! – koettiin myös Suomessa. Päästyämme alkuajojen pienistä asenneongelmista suomalaisen matkailuelinkeinon parissa, on tänään, reilu 10 vuotta myöhemmin, tultu tilanteeseen jossa venäläiset ovat toisella sijalla Suomen hotelliyöpymisissä mitattuna. Vielä tärkeämpää osaa venäläiset turistit ja Suomessa kävijät, olipa kyse sitten loma-, työ- tai kauttakulkumatkasta, näyttelevät siinä kuinka paljon he käyttävät rahaa käydessään Suomessa.

Tulen tässä kirjoituksessa käymään läpi venäläisten Suomeen suuntautuvan matkailun piirteitä – mitä Suomesta haetaan ja minkälainen mielikuva venäläisillä Suomesta on. Keskityn lähinnä pietarilaisten matkustukseen, sillä Pietarin alueelta tulee valtaosa Suomeen tulevista venäläisturisteista, seikka joka on tärkeä nimenomaan Itä-Suomen kannalta.

Suomi matkakohteena

Suomessa kävi vuonna 2001 yhteensä yli 1,2 miljoonaa Venäjällä asuvaa matkustajaa, mikä tekee venäläisistä suurimman ulkomaalaisten matkailijoiden ryhmän. Edellisvuoteen verrattuna kasvu oli yli 30%. Yleisin Suomeen suuntautuneen matkan syy oli vapaa-ajan matka (yli 500 000 matkustajaa). Ostosmatkailijoiden osuus näistä vapaa-ajan matkustajista oli taas yli puolet. Suurin osa ostosmatkailusta etenkin Leningradin seudulta suuntautuu Itä-Suomeen.

Venäläisistä matkustajista lähes kaksi kolmesta oli päiväkävijöitä. Vaikka venäläisten vierailut ovatkin lyhytkestoisia, kokonaisyöpymisten määrä oli kuitenkin lähes 2 miljoonaa yöpymistä. Tämä luku pitää sisällään kuitenkin myös tuttavien ja sukulaisten luona yöpyvät sekä mm. mökkimajoituksen, jota ei valitettavasti vielä ole tilastoituna erikseen. Suomen majoitusliikkeissä rekisteröitiin viime vuonna lähes 521 000 venäläisten matkailijoiden yöpymistä. Näistä suurin osa keskittyy pääkaupunkiseudulle - Helsingin ja pääkaupunkiseudun osuus rekisteröidyistä hotelliyöpymisistä oli kolmannes.

Suurin osa matkoista Suomeen tehdään Pietarin alueelta – jopa 86% kaikista venäläisistä matkustajista tuli Pietarin alueelta. Suomi oli Venäjän tilastokeskuksen matkustustilastojen ykkösenä vuoden 2002 ensimmäisellä vuosipuoliskolla runsaalla 886 000 matkustajalla, jättäen taakseen Kiinan, Puolan ja Turkin.

Mielikuva Suomesta

MEK Venäjä teetti kesällä 2002 venäläisen FMC-Group-tutkimuslaitoksella kyselytutkimuksen Pietarissa, Moskovassa sekä kolmessa provins-sikaupungissa (Jekaterinburg, Rostov-na-Donu, Kazan). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää venäläisten matkustuskäyttäytymistä, Suomen imagoa matkakohteena sekä Suomeen suuntautuvan matkustuksen potentiaalia. Tutkimus toteutettiin puhelinhaastattelun muodossa ja sen pääpaino oli ennen kaikkea Pietarissa ja Moskovassa. Tutkimustulokset perustuvat 2101 haastatteluun. Tarkemmin voi tutkimustuloksiin tutustua Mekin internet-sivuilla (www.mek.fi/tilasto-ja-markkinatieto/Markkinatieto).

Pietarilaisista haastatteluun osallistuneista 40% on viimeisten kahden vuoden aikana käynyt Pohjoismaissa ja näistä 34% on käynyt nimenomaan Suomessa. Sama ei kuitenkaan pidä paikkaansa muiden kaupunkien kohdalla – ellei Pietaria oteta huomioon, on Suomessa käynyt viimeisten kahden vuoden aikana ainoastaan 5% haastatelluista.

Maittain tarkasteltuna Suomi on Turkin jälkeen toiseksi suosituin kohdemaahan haastateltujen joukossa. Heti perässä seuraavat Saksa, Ranska ja Espanja. Ilman pietarilaisten matkustusta Suomeen Suomen osuus kaikista ulkomaille tehdystä matkoista olisi vain runsas 5%, saman verran kuin matkojen osuus Iso-Britanniaan, Yhdysvaltoihin, Kreikkaan, Bulgariaan ja Tshekkiin.

Mielikuva

Suomi koetaan Venäjällä ja etenkin moskovalaisten keskuudessa ensisijaisesti talvilomakohteeksi. Pietarilaiset toki matkustavat Suomeen ympäri vuoden, mutta heidän kohdallaan haasteena on lisätä viipymää Suomessa. Talvilomalle Suomeen ja Skandinaviaan haastatelluista haluaisi lähteä 44%. Suomi mielletään ennen kaikkea uudenvuoden ympärille sijoittuvien lomien matkakohteeksi.

Vain vajaa 9% kaikista tutkimukseen osallistuneista luokitteli Suomen ja Skandinavian mieluisaksi kesälomakohteeksi. Pietarilaisten keskuudessa sentään lähes neljännes vastaajista kokee Suomen myös kesämatkakohteena, kun taas moskovalaisista ainoastaan 3% näki Suomen lomakohteenaan kesäaikaan. Suosituimmat kesälomakohteet haastateltujen venäläisten mielestä olivatkin etelän rantalomakohteet ja Länsi-Eurooppa. Kesällä venäläiset myös suosivat kotimaanmatkailua. Toivottavasti kuluneen kesän huonot ilmat Etelä- ja Keski-Euroopassa kuitenkin vaikuttavat venäläisten matkakohteen valintaan ensi kesänä.

Mielikuva Suomesta on kaiken kaikkiaan positiivinen; Suomi mielletään maaksi jonne ja jossa on helppo matkustaa. Talvilomamahdollisuudet arvioi hyviksi vajaa kolmannes haastatelluista kun taas kesälomamahdollisuuksia Suomessa piti hyvinä vain vajaa 10% kaikista vastaajista, joskin pietarilaisista 27%.

Lomakohteen valintakriteereitä

Tutkimustulosten perusteella pietarilaisille matkustajille tärkeimmät kriteerit

olivat lomakohteen turvallisuus, viisuminhankinnan vaivattomuus, ystävällinen vastaanotto kohdemaassa, hyvät liikennemahdollisuudet itse kohdemaassa, riippumattomuus valmiista aikatauluista, kohdemaan tai lomamatkan edullisuus sekä mahdollisuus luontolomailuun.

Pietarilaisten keskuudessa Suomen valtit ovatkin sen läheisyys ja viisumin-saannin helpous ja vaikkei Suomea välttämättä koetakaan edulliseksi maaksi, tekee Suomen läheisyys kuitenkin matkasta edullisen moneen muuhun maahan verrattuna. Myös Suomen puhdasta luontoa arvostetaan.

Pietarilainen Suomen-matkailija

Tutkimustulokset osoittivat että pietarilaiset ovat moskovalaisia "itsenäisempiä" matkailijoita, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa lähinnä sitä että pietarilaiset usein hoitavat itse matkavarauksensa niin matkalippujen osalta kuin esimerkiksi hotellivaraukset suoraan kohteessa, matkustavat omalla autolla ja muutenkin turvautuvat moskovalaisia vähemmän matkatoimistojen palveluihin. Osittain syynä on varmasti se että monet ovat jo käyneet Suomessa aiemmin ja osaavat siten itsekkin sinne.

Tutkimuksen tekijät jakoivat venäläiset Suomeen matkailijat viiteen eri kategoriaan sen perusteella minkälaista lomaa lähdetään viettämään:

- rentoutumisloma
- mielenkiintoinen loma ilman epämiellyttäviä yllätyksiä
- hyvää ja halvalla
- itsenäisten ihmisten loma
- ranta- ja kylpylälomat

Pietarilaisten keskuudessa suosittiin nimenomaan Hyvää halvalla ja Itsenäistä lomailua.

Hyvää halvalla

Pietarilaiset etsivät Suomesta edullista, mutta silti korkealaatuista ulkomaanmatkaa. Edullisia matkoja Suomeen tarjotaan kymmenissä ellei peräti sadoissa matkatoimistoissa. Linja-automatkat ovat kaikkein yleisimpiä, joskin junaa käytetään myös paljon ja Suomen läheisyyden vuoksi Suomeen on helppo mennä omallakin autolla. Tätä lomailutyyppiä kannattavat majoittuvat yleisemmin tuttavien tai sukulaisten luona. Yleensä tähän kategoriaan kuuluva saa matka-kohteesta tietoa joko joukkotiedotuskanavien kautta mutta vielä useammin tuttavien ja ystävien suosituksista. Matkalle lähdetään useimmiten yksin, erittäin harvoin yhdessä puolison kanssa. Kesällä nämä ihmiset lomailevat lähinnä Venäjällä ja talvella suunnistavat etelään.

Pietaristahan tehdään viikoittain valmiita bussimatkoja Suomeen – useimmat yhden tai kahden päivän matkoja – ja matkojen hinnat vaihtelevat 15-65 dollarin välillä. Matkat suuntautuvat ensisijaisesti Itä-Suomeen (Lappeenranta, Imatran alue) sekä pääkaupunkiseudulle. Useimmiten päivän ohjelmassa on –

.....
lisämaksusta tosin – käynti vesipuistossa.

Pietarilaisista Hyvää halvalla-kategoriaan kuuluvista 50% on valmis maksamaan matkastaan 200-500 USD ja 43% vastanneista pitää matkakustannusten kattona 200 USD. Vain 7 % pietarilaisista tutkimukseen osallistuneista oli valmis maksamaan lomamatkastaan yli 500 USD.

Itsenäisten ihmisten loma

Tähän ryhmään kuuluva matkailija arvostaa omaehtoisen liikkumisen helpoutta, hyviä liikenneyhteyksiä sekä mahdollisuutta vapaasti liikkua maan sisällä. Myös loman suunnittelussa ollaan itsenäisiä ja halutaan olla riippumattomia muiden laatimista aikatauluista. Itsenäiset lomailijat eivät pidä ryhmämatkoista ja arvostavat siten myös sellaisia kohteita, joissa ei välttämättä ole paljon muita maanmiehiä.

Itsenäinen matkustaja lomailee mielellään yksin ja suosii usein matkan järjestelyssä muita kanavia kuin matkatoimistoa. Matkakohteisiin kuuluu usein Länsi-Eurooppa kesällä. Myös talvisin matkustetaan mieluummin esimerkiksi Länsi-Eurooppaan kuin etelään sekä kohteisiin tai maihin, joissa voi viettää aktiivilomaa.

Matka saa maksaa 200-500 USD, mutta tästä ryhmästä jo lähes neljännes on valmis maksamaan matkastaan aina 1000 USD asti.

Televisio on Pietarissa muihin kaupunkeihin verrattuna paljon merkityksettömämpi Suomi-tiedon jakelukanava. ”Puskaradion” rooli on Pietarissa merkittävä kaikessa ulkomaanmatkailuun liittyvässä asiassa – tuttavien mielipiteisiin luotetaan paljon enemmän kuin esimerkiksi matkatoimistoihin tai joukkotiedotusvälineisiin.

Mitä venäläinen hakee lomaltaan Suomessa?

Venäläinen odottaa Suomen matkaltaan vaivatonta ja mutkatonta lomaa, ostosten tekoa sekä parin päivän rentoutumista rauhallisessa, puhtaassa ja luonnonkauniissa ympäristössä. Etenkin suurkaupungeista (Moskova, Pietari) tulevat arvostavat Suomen rauhallista elämänmenoa, turvallisuutta ja puhdasta luontoa. Suomen turvallisuus matkakohteena sekä matkustuksen helppous myös lasten kanssa ovatkin valttejamme perhelomaa viettävien keskuudessa.

Venäläisten vieraiden kielten kielitaito ei ole kaikkein korkeimmasta päästä, ja monet lähtevätkin ulkomaanmatkalle aivan ummikkoina. Aluksi todennäköisemmin mennään yhdessä ryhmän mukana, mutta koska esimerkiksi Suomesta on jo olemassa runsaasti materiaalia venäjäksi voidaan seuraava matka tehdä jo ominkin voimin. Venäläinen arvostaa venäjänkielistä materiaalia koskipa se sitten aluetta, kohdetta tai majoitusvaihtoehtoa. Myös venäjänkielistä palvelua arvostetaan, mutta ei välttämättä edellytetä.

Mikä sitten saa venäläiset tulemaan Suomeen?

Hyvät mahdollisuudet aktiviteettilomiin

Laskettelu on suosittu talviharrastus venäläisten keskuudessa ja itsenäisille pietarilaisille laskettelijoille Suomi tarjoaakin erinomaiset laskettelulomapuitteet. Pietarista tehdään talviaikaan viikoittaisia lähtöjä Keski-Suomen hiihtokeskuksiin, vaikkakin useimmat laskettelijoista ajavatkin omilla autoillaan Suomeen. Majointuvaihtoehto on useimmiten mökkimajoitus. Suosittuja hiihtokohteita ovat Himos, Tahko, Koli -kohteita joihin on helppo ja nopea ajaa Pietarista. Lappiin menevät ovat pääasiassa moskovalaisia tai muualta Venäjältä. Etenkin Lapissa käyvät turistit kokeilevat mielellään myös muita talviaktiviteetteja.

Kalastus on yksi ylivoimaisesti suosituimmista harrastuksista Venäjällä. Se on myös Rajahaastattelututkimuksen mukaan kaikkein yleisin kesäaktiviteetti venäläisten Suomessa käyvien turistien keskuudessa. Kalastusmatka sinänsä ei välttämättä ole Suomessa käynnin synnä vaan se yhdistetään osaksi esim. mökkimatkailua, mutta kalastusmahdollisuutta osana ihan tavallistakin turistimatkaa arvostetaan. Myös muita luonnon antimia arvostetaan Venäjällä eikä venäläinen voikaan ymmärtää miksi Suomessa jätetään niin paljon marjoja ja sienä luontoon.

Golf ei vielä ole lyönyt itseään läpi venäläisten keskuudessa, mutta tämä tulee varmasti tapahtumaan lähivuosien aikana.

kuten myös kaupunkilomaan

Kaupunkilomalle lähdetään usein ostosmahdollisuuksien vuoksi – vielä parempi jos kaupunkilomaan voi yhdistää esimerkiksi käynnin kylpylässä tai vesipuistossa. Venäläinen on ns. aktiivinen turisti eli hän haluaa mielellään kaupunkikiertoajelun ja käy mielellään tutustumassa museoihin ja kulttuuri- ja muihin nähtävyyksiin.

ja perhelomailuun

Huvi- ja teemapuistot, vesipuistot sekä eläintarhat ja -puistot ovat suosittuja käyntikohteita venäläistenkin perheiden piirissä. Muumi-hahmot ovat jonkin verran tunnettuja myös Venäjällä ja käynti Heureka on monelle perheelle ”must”-kohde. Myös kaupunkilomalle lähdetään mielellään perheen kanssa. Museot ja historialliset nähtävyydet käydään läpi koko perheen voimin. Ja mökkilomailuhan on toki perhelomailua parhaimmillaan.

Luonnon rauhaa ja hiljaisuutta

Mökkilomalta Suomessa venäläinen hakee nimenomaan rentoutumista ja mahdollisuutta viettää lomaa rauhassa ja luonnon helmassa. Venäläisillä on kesälomailun suhteen samanlaiset perinteet kuin Suomessa eli loma vietetään

.....

mielellään mökillä, datshalla. Tosin Venäjällä suurin osa datshoista on rinta rinnan toisten kanssa osittain infrastruktuurin takia ja osittain turvallisuussyistä ja siksi mökkiloma Suomessa omassa rauhassa luonnonkauniilla alueella tuntuukin ylelliseltä monelle venäläiselle. Mökkilomaa Suomessa vietetään niin talvella kuin kesällä, tosin talviaikaan mökit varataan mielellään alueelta, jossa on laskettelurinne lähistöllä.

Rentoutumista

Miniloma pois kaukana arjen rutiineista, itsensä hemmottelua ja trooppinen ympäristö ja kaikki tämä melkein kotona – nämä lienevät tekijöitä suuren suosion saaneisiin kylpylälomiin Suomessa. Kylpylälomat ovat koko perheen lomiam venäläisille, ei niinkään naisten suosimia ”kauneus- ja hoitomatkoja”, ja Suomen vesipuistot ovatkin ehdoton vetonaula mm. lapsiperheiden keskuudessa ympäri vuoden.

Toinen suosittu rentoutumisloma on Ruotsin-laivojen tarjoamat risteilyt. Pietarista tulee päivittäin bussilastillisia turisteja niin Helsinkiin kuin Turkuun viiden venäläisiä nauttimaan laivojen luksuksesta kohtuullisella hinnalla.

Ikimuistoista juhlapyhien viettoa

Venäjän lomista tärkein on ehdottomasti uudenvuoden ympärille ajoittuvat lomamat. Muita tärkeitä loma- ja siten matkustusaikoja ovat koululaisten viikonnittaiset lomamat maaliskuun lopussa ja marraskuun alussa sekä toukokuun alkuun sijoittuvat lomamat. Usein nämä juhlapäivät nidotaan yhteen ja koko maa saattaa olla pitkälti toista viikkoa kiinni aikaisemmin sisääntehtyjen päivien takia. Kesälomien kannalta venäläiset ovat melko joustavia, joskin elokuu on edelleen suosituin lomakuukausi.

Venäläisten uudenvuoden-matkustus Suomeen on Suomen matkailuelinkeinolle erittäin merkittävä. Suomessa käy uudenvuoden molemmin puolin, kahden viikon aikana, keskimäärin 50 000 venäläistä turistia.

Uusivuosi on Venäjällä vuoden tärkein juhla. Uudenvuodenlomaltaan venäläinen turisti hakee nimenomaan ikimuistoista juhlaa ja viihteellistä ohjelmaa. Juhlat saattavat alkaa vasta puoliltaöin ja juhlahumu kestää pitkälle aamutunneille asti. Yhä useammat venäläiset matkanjärjestäjät tuovat nykyään omat orkesterinsa, illan juontajat sekä muun tarvittavan ”rekvisiitan” mukanaan kotimaasta. Silloin ohjelma vastaa venäläisen toiveita uudenvuodenjuhlasta. Jos suomalainen hotelli tai ravintola järjestää venäläiselle matkailijalle uudenvuoden ohjelmaa, suosittelun keskustelemaan ohjelman sisällöstä venäläisen matkanjärjestäjän kanssa. Joulua ei niinkään ole venäläisten turistien kannalta kiinnostava aika matkustaa Suomeen, paitsi Lappiin ja mahdollisesti hiihtokeskuksiin, sillä pelkkä juhliminen ja rentoutuminen ei venäläiselle riitä vaan matkan aikana pitää ehdottomasti päästä myös ostoksille. Ja joulun aikaanhan kaupat ovat kiinni ja muutenkin kadut autioina suomalaisten viettäessä perhejoulu kotonaan.

Tulevaisuuden näkymät

Kesä 2002 oli matkailu-alalle vaikea – kesälomamatkojen kysyntä pieneni edellisvuoteen verrattuna 10-20%. Suurimpia "häviöjiä" olivat perinteiset etelän lomakohteet Espanja, Kypros ja Turkki. Yleisestä laskusuuntauksesta huolimatta Suomen asema venäläisten kesälomakohteena pysyi lähes ennallaan viime vuoteen verrattuna.

Mikä sitten selittää lomamatkojen kysynnän laskun? Syitä voidaan etsiä monelta taholta – viime vuoden syyskuusta alkaen terrori-iskut ovat automaattisesti vaikuttaneet matkustuksen laskuun kautta maailman. Myös lento-onnettomuuksien määrän kasvu on saattanut osaltaan vaikuttaa ihmisten matkustushalukkuuteen. Venäläiset ovat myös alkaneet panostaa enemmän elämänlaadun parantamiseen eli investoida pikemminkin kestokulutustavaroihin tai uuteen asuntoon kuin ulkomaanmatkoihin. Lisäksi Venäjällä käynnissä olevan baby-boomin takia perheet investoivat ensisijaisesti muihin asioihin kuin matkailuun. Myös vahva euro (dollariin nähden) vaikutti negatiivisesti matkojen kysyntään euroalueen maihin, sillä Venäjähän on maa jossa rupla on vahvasti sidoksissa nimenomaan dollariin.

Suomalainen matkailulinkeino on jo pitkään suhtautunut luottavaisesti, kenties ehkä liiankin luottavaisesti, Venäjältä "automaattisesti" tulevaan asiakaskuntaan. Venäläisestä on kuitenkin tullut jo hyvin laatutietoinen – ennen kaikkea hinta-laatusuhteen kohdalla – ja siksi viesti kentältä, matkanjärjestäjiltä, onkin ettei Suomen pitäisi hinnoitella itseään ulos venäläisiltä, etenkin nyt kun lomamatkojen kysyntä on muutenkin laskussa. "Uloshinnoittelu" koskee toki ennen kaikkea uudenvuoden aikaa, mutta tämä on juuri se tärkein ulkomaanmatkustuksen aika venäläiselle – monille kenties se ainoa matka vuodessa.

Matkailun edistämiskeskus MEK on ollut Venäjällä vuodesta 1995, ensin Pietarissa ja vuodesta 1996 myös Moskovassa, joka nykyään on MEK Venäjän päätoimisto. MEKin Venäjän toimintojen painopistealue tulee jatkossakin olemaan perhematkailu sekä tutkimustulostenkin vahvistama talvi-imagon muuttaminen ja siten kesämatkailun edistäminen Suomeen. Vuoden 2002 tavoite on 580 000 yöpymistä ja pitkän tähtäimen tavoite on päästä 900 000 yöpymiseen vuoteen 2010 mennessä.

Kirjoittajien yhteystiedot:

Satu-Johanna Oksanen
Markkinointipäällikkö
MEK Pietari

Lähteet:

Tilastokeskus: Matkailutilasto 2002

MEK/Tilastokeskus: Rajahaastattelututkimus, Osa 12, Ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2001 1.1.-31.12.2001

MEK/FMC Group: Ulkomaanmatkailumarkkinat ja Suomen-matkailun näkymät Venäjällä (www.mek.fi/tilasto-ja-markkinatieto/Markkinatieto).

HYVINVOINTIMATKAILU OSANA KIIHTYVÄÄ TRENDITUOTANTOA

Läntisessä maailmassa ostovoima keskittyy aiempaa vankemmin ikääntyneiden ja naisten käsiin. Matkailuilmion ajankohtaista yleistä kehityssuuntaa pohdittaessa nouseviin matkailutrendeihin kuuluukin hyvinvointimatkailu, sillä terveyttä, kuntoa ja vireyttä vaalitaan yhä enemmän matkailemalla. Paketteja kasatessaan matkanjärjestäjät ovatkin joutuneet uudentyypisten innovaatiovaateiden kynnykselle.

Kiihtyvässä kilpailutilanteessa kriisialttiin ja suhdanneherkän matkailualan on huomioitava yhteiskunnalliset ja väestölliset muutokset. Suomessa neljännes väestöstä on täyttänyt 55 vuotta, Saksassa ja Italiassa peräti 28 prosenttia. Suurten ikäluokkien vanheneminen ja alhainen väestönkasvu merkitsevät sitä, että suunnilleen vuonna 2017 yli 65-vuotiaiden määrä ylittää Suomessa alle 20-vuotiaiden luvun. Mentaalinen murros saattaa olla vielä vaikuttavampi.

Väestön ikääntymisen ohella tapahtuu varsin voimakasta muutosta perherakenteissa yksinelävien ja lapsettomien pariskuntien määrän kasvaessa. Seniorien (55+ v.) määrän kasvusta seuraa koko suomalaiselle yhteiskunnalle suuria ja kalliita muutospaineita. Väestön ikääntyminen, eläkeiän nousu ja työssä jaksaminen asettavat myös matkailupalveluja tarjoaville yrittäjille haasteita tuotematkailun viedessä tilaa kohdematkailulta. Elämäntyöli on vaativampaa ja yhä itsekeskeisempää. Selviytyäkseen kilpailusta yritysten on monipuolistuttava entistä kattavammiksi. Yrittäjien verkottuminen lisää yhteistyötä ja tehokkuutta sekä Suomessa että lähialueilla.

Matkailutottumukset muutoksessa

Seniorimatkailun kiihtyvä kasvu nähtäneen kuluvalla vuosikymmenellä. Nykyisiin senioreihin verrattuna tulevaisuuden seniorien kuluttajakäyttäytyminen on lisäksi kulutuskeskeisempää, jolloin juuri matkailuun ja hyvän olon hankkimiseen ollaan valmiimpia sijoittamaan yhä enemmän. Kulutus yöpymistä ja matkaa kohden vaikuttaa jatkavan kasvuaan.

Seniorikäyttäytymisen tulevaisuuden suuntana on uusien elämysten hankkiminen. Trendeinä korostuvat elinvoimaisuus, tunteikkaus, esteettisyys ja kulukselta sekä elämyksistä nauttiminen. Seniorit ovat ostokykisiä, aktiivisia, kokeilunhaluisia ja yhä vaativampia ja valikoivampia individualisteja. Liikunnallisen seniorimatkailun kasvattaessa osuuttaan myös hyvinvointimatkailu koottaa profiloituvana piirteenä tuotannosta. Varsinkin tulevaisuuden trendit ja yhteiskunnalliset demografiset muuttujat huomioiden hyvinvointimatkailu pitääkin käsittää laajana hyvää oloa lisäävänä sosiaalisena loma- ja virkistystoimintana, jossa henkisen vireyden ja terveyden hoidolla on keskeinen merkitys ja nykyistä laajempi ulottuvuus. Tulevaisuuden 'kameleonttikuluttaja' etsii ikuisista mielihyvää ja unelmiensa täyttymystä; maanpäällistä paratiisia.

Hyvinvointimatkailu kasvussa

Suomalaisille ja yleensäkin Euroopan unionin ikääntyville asukkaille hyvinvointiin liittyviä tuotteita on kyettävä tarjoamaan huomattavasti nykyistä enemmän. Vallitsevia palvelurakenteita pitääkin pystyä muuttamaan terveyttä ylläpitävään ja hyvinvointia kasvattavaan suuntaan, sillä seniori-ikäiset haluavat jatkossa panostaa nykyistä enemmän omaan kuntoonsa, terveyteensä ja kauneuteensa. Yhdysvalloissa seniorien osuus ylellisyysmatkoista on jo 80 %. Lisäksi seniorit matkustavat myös sesonkien ulkopuolisina aikoina tasaten siten kausivaihtelua. (Borg & al. 1998, 2-3.)

Globaaleja virtauksia seurattaessa on huomattavissa, että tulevaisuuden wellness- eli hyvinvointiajattelussa lääkäreiden, kuntouttajien, liikunnanohjaajien ja viihdyttäjien sekä kosmetologien merkitys on nykyistä suurempi, koska terveys ja hyvä ulkonäkö koetaan nykyistäkin tärkeämmiksi, jopa koko elämän vanimmiksi peruspilareiksi. Wellness on elämäntapa, jossa terveitä valintoja ja vastuullisuutta elämänsuunnittelussa korostaen pyritään henkilökohtaisen hyvinolon edistämiseen. Hyvinvointiin panostavilla henkilöillä on mahdollisesti kotonaankin itsehoitoa varten terveydenhoitolaiteiden patteristo, mutta tästä huolimatta he käyttävät runsaasti myös tarjolla olevia palveluja (Toivonen 2002).

Nykyinen wellness-matkailutarjonta nojaa tuhatvuotisiin kylpyläkulttuurin perinteisiin. Vaikuttaa siltä, että Keski-Euroopassa Alppien alueella ja mm. Yhdysvaltojen tietyissä osavaltioissa wellness-ajattelun mukaisiin palveluihin panostetaan erityisen paljon (esim. Müller & Lanz 1999; Types of wellness vacations 2002). Muuallakin "osaamista" näyttää löytyvän. Teema nähdään matkailualan pelastajana ja todellisena toivomuslähteenä lukuisissa maissa: esimerkiksi Turkin tavoitteena on kehittää terveyskylpylöiden luvatussa maastaan kymmenessä vuodessa Euroopan johtava wellness center. (Hentinen 2002.)

MEKin markkinatutkija *Liisa Hentisen* mukaan wellness-tarjonnan kasvaessa kasvamistaan alkuperäinen melko kompakti sisältökin on samalla paisunut. Wellness-ylänimikkeen alla voidaankin tarjota melkein mitä vain. Käsitteen alla voidaan ladata akkuja ja nauttia luksuselämästä sekä itämaisistä hoidoista. Perinteiseen terveysturkailuun liittyvän hieronnan ja muiden fysikaalisten hoitojen ohella harjoitetaan rentoutumista, meditaatiota ja elämäntyyliin "sisäistämistä". Vesi voidaan nähdä elämän lähteenä ja yritetäänpä hyvinvointituotteilla parantaa jopa syöpää. Wellness-buumin myötä ympäri maailmaa hallitsematta laajentunut ja tasoltaan voimakkaasti vaihteleva matkailutarjonta voikin heikentää hyvinvointimatkailun mahdollisuuksia. (Hentinen 2002.)

Varsinaisesti hyvinvointimatkailun käsitteistöäkään ei ole vielä vakiintunut, vaan se kehittyy ja muokkautuu ajan mukaan. Sama pätee seniorin käsitteeseen. Yleistä on liittää eläköityminen käsitteeseen, mutta ikähaarukka alkaa jo 55-vuotiaista. Siten seniorit ovat taloussosiologian professori *Timo Toivosen* mukaan aluksi yhteiskunnan kulutusvoimaisin ryhmä, mutta yli 75-vuotiaat edustavat eniten "rajoitettuja" (constrained) matkailijoita. On kuitenkin huomioitava, että kulutustottumuksissa ja erityisesti matkailumieltymyksissä ja työntövoimatekijöissä kronologista ikää merkittävämpänä voidaan usein pitää henkilön

subjektiivista ikää: ts. 60-vuotias voi kokea itsensä 50-vuotiaaksi. Mitä korkeampi ikä, sitä suurempi on hajonta subjektiivisessa iässä. (Toivonen 2001a&b.)

Toivosen mukaan seniorien kuluttajakäyttäytymisessä vaikuttaa muihin ikäsegmentteihin verrattuna korostuvan se, että kun seniori-ikäinen henkilö saadaan 'houkuteltua' matkailemaan, hänen matkailukulutuksensa on mittavampaa kuin monella muulla ryhmällä (Toivonen 2001a). Kulutuspotentiaali on syytä ottaa matkailualalla huomioon myös alueellisesti, sillä seniorien kasvavan kohderyhmän huomioiminen tuotetarjonnassa on yhä vankempi osa matkailualan globaalien toimijoiden kokonaispalettia.

Myös yhteiskunnallinen viitekehys on huomioitava. Kehittämällä hyvinvointimatkailetuotteiden kaltaisia palvelukonsepteja ja toimintamalleja uusien ratkaisujen pohjaksi luodaan pitkällä aikavälillä työkyvyn ylläpidon kestolla mitattavissa olevia säästöjä, minkä merkittävät yhteiskunnalliset toimijat, kuten vakuutusyhtiöt, pyrkivät varmasti jatkossa huomioimaan tavalla tai toisella. Visioissa hyvinvointimatkaileua kehitetäänkin yritysasiakkaiden henkilökunnan työkykyä ylläpitäväksi toimivaksi kokonaisuudeksi.

Sitran Esteetön maailma -projektin tarkoituksena on ollut yhdistää ikääntyneiden kuntoutus ja matkailu. Taustalla on tieto siitä, että vanhusten määrä kasvaa kaikkialla maailmassa. 65 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa sekä määrällisesti että suhteellisesti varsinkin "globaalin pohjoisen" alueella.

Julkinen valta tukee monissa maissa ikääntyneiden kuntoutusta, ja ulkomaista julkisen vallan rahaa pyritään saamaan myös Suomeen. Kunnianhimoisena tavoitteena on ollut saada kuntoutettavia jopa niin paljon, että sillä olisi merkitystä koko kansantaloudelle.

Ideoista kilpailukykyisiksi matkailutuotteiksi

Ajankohtaisen asian tutkimukseen on reagoitu Suomessa mm. Hämeen ammattikorkeakoulun hyvinvointiklusterissa ja matkailun osaamiskeskittymä Travesissa, Jyväskylän yliopiston liikuntasosiologian laitoksella ja Mikkelin sekä Jyväskylän ammattikorkeakouluissa. Hämeessä Traves pyrkii edistämään hyvinvointimatkaileun kasvua etsimällä uusia mahdollisuuksia kehittää alan alueellisia markkinoita ja yritystoimintaa sekä ideoimalla toimialan tuotekehitystä. Tuoreita ratkaisuja, palvelu- ja liikeideoita sekä yleensäkin tapoja koordinoita ja johtaa palvelukokonaisuutta on kehitelty yhteistyössä yrittäjien kanssa. Esimerkiksi Wuolteen kartanon idyllinen sijainti vehmaassa hämäläisessä kulttuurimaisemassa eteläisen Suomen puhtaimpiin kuuluvien reittivesien äärellä luo niin haluttaessa oivat puitteet tuotteille.

Hyvinvointimatkailetuotteet ovat keskeiseltä osaltaan sovellettavissa monien kylpylöiden, kartanoiden ja hiljaisuutta, tilaa ja rauhaa tarjoavien matkailuyritysten tarjontaan. Keskeisiä asiakassegmenttejä ovat ikääntyneet ja jo eläköityneet kulutuskykyiset seniorit, yritysten henkilöstöasiakkaat sekä kiireen vastapainoksi laatu-aikaa itselleen ja läheisilleen hankkivat ja "sisäistä pyhiinvaellusta" harjoittavat keski-ikäiset hyvinvointipalvelujen kuluttajat, jotka etsivät vaihtelua arjen rytmiin. Alustavista burnoutin oireista ja arkipäivän "kidutuksesta"

kärsiville matka voi muodostua jopa ennaltaehkäiseväksi keinoksi palauttaa elämänhalu. Hyvinvointielämyksistä etsitään ja usein saadaankin uutta tarmoa toimeen ja vapaa-aikaan.

Tuotetarjontaa kehitettäessä tiivis yhteistyö terveys- ja matkailualan asiantuntijoiden välillä on suotavaa. Korkea vaatimustaso asettaa rajoja tälle vaikutuksille alttiille palvelusektorille.

Kotimaanmatkailijat ovat toistaiseksi merkittävin asiakassegmentti, mutta muutokset Suomen lähialueilla, erityisesti Itämeren piirissä, ovat vaikuttaneet myönteisesti Suomen matkailumaantieteelliseen asemaan. Näissä maissa – erityisesti Venäjällä – on huomattava matkustuspotentiali, mikä on syytä huomioida myös hyvinvointipalvelujen tarjonnassa ja erilaistettujen matkailutuotteiden kehittämisessä. Venäläismatkailun kehittämiseen on syytä panostaa uudella tavalla. Alan yrittäjien onkin valmistauduttava Euroopan sisäisten matkailuvirtojen muutoksiin.

Venäläiset nauttivat Suomessa puhtaasta luonnosta, ilman raikkaudesta, valkoisesta lumesta, metsistä ja järvistä sekä hiljaisuudesta. Venäläiset myös haluavat lomaltaan runsaasti toimintaa ja tapahtumia. He ovatkin mökki- ja kylpyläloman ohessa innostuneita kaikenlaisista aktiviteeteista. Venäläiset myös tasoittavat kausivaihtelua matkustaessaan Suomeen sellaisina ajankohtina, jolloin täällä ei juurikaan matkaile muita ulkomaalaisia eli koulujen loma-aikoina syksyllä, vuodenvaihteessa joulun ja uudenvuoden aikaan ja kevättalvella. Asiakkaina venäläiset ovat varsin vaativia, mutta samalla uskollisia matkailijoita, jotka odottavat lomallaan korkeaa laatua ja ripeää palvelua ja tätä saadessaan myös palaavat uudestaan matkakohteeseen. (Heikkinen-Rummukainen 2001, 13.)

Suomeen suuntautuvaa matkailua ovat kasvattamassa uudet markkinat ja asiakasryhmät, lähialueiden kohtuullisen rauhallinen poliittinen kehitys sekä matkailun Suomen vahvuuksien suuntaiset globaalit kehitystrendit, joissa turvallisuus ja rauhallisuus ovat korostuneet vuoden takaisten WTC:n iskujen ja Balin taannoinen terroristi-iskun jälkeen. Rauhaa, tilaa, lepoa, hoitoa ja nautintoa etsivät hyvinvointimatkailijat voivat turvallisin mielin suunnata Suomeen, onhan Suomi ”Euroopan paras” matkailumaa ainakin brittiläisten The Observer-lehden ja The Guardianin lukijoiden mielestä. Valinta perustuu täysin kuluttajien antamiin arvioihin. Osin tämän seurauksena brittien talvikauden matkailu Lappiin vaikuttaa yhä olevan selvässä nousussa.

Kirjoittajien yhteystiedot:

Tutkijayliopettaja

Janne Ahtola

Matkailun ko./Matkailun osaamiskeskittymä Traves

HAMK

Lähteet:

- Ahtola, J. (2000). Yksilöllisyys kasvaa matkailussakin. Alakerta-artikkeli, Aamulehti 21.05.2000, 2.
- Ahtola, J. (2002). Ikäihminen haluaa hyvinvointia matkalla. Alakerta-artikkeli, Aamulehti 08.10.2002, 2.
- Borg, P., Aaltonen, T. & Rinkinen, T. (1998). Kaikki erilaisia, kaikki samanarvoisia. Erityisryhmien luontoliikunta: vammaismatkailun fyysiset ja asenteelliset puitteet. Matkailun osaamiskeskus, Savonlinna.
- Heikkinen-Rummukainen, M. (2001). Venäläismatkailu Etelä-Savossa. – Muuttuva Matkailu nro 1, 13.
- Hentinen, L. (2002). Wellness-käsite matkailussa. Matkailurahoittajien koulutuspäivä 25.09.2002, Finlandia-talo, Helsinki.
- Müller, H. & Lanz, E. (1999). Wellnesstourismus in der Schweiz: Definition, Abgrenzung und empirische Angebotsanalyse. - Tourismus Journal 2. Jg., Heft 4.
- Toivonen, T. (2001a). Senior Tourism – A Vanguard of Tourism Growth: A Myth and/or a Fact? - Timo Toivonen & Antti Honkanen (eds.), North - South: Contrasts and Connections in Global Tourism. Proceedings of 7th ATLAS International Conference. Discussion and Working Papers Series No. 3. Savonlinna, 300-311.
- Toivonen, T. (2001b). Seniorit. Sähköpostiviesti J. Ahtolalle 15.10.2001.
- Toivonen, T. (2002). Wellness tourism. Sähköpostiviesti J. Ahtolalle 15.04.2002. Types of wellness vacation (2002), http://www.alohawellnesstravel.com/types_of_wellness_vacations.htm.

KAUPUNKI PRESSUJEN PEITOSSA: TURISTIN PIETARI

Kirjoittaja on yleisen historian professori Turun yliopistossa, Matkailualan verkostoyliopiston johtoryhmän jäsen ja erikoistunut matkailun historiaan. Ensi vuonna 2003 tulee kuluneeksi kolme vuosisataa siitä kun Pietari Suuri (1672-1725) perusti Sankt Peterburgin kaupungin Nevan rannoille. Alue oli vettä, alavaa maata ja suota, asukkaat lähinnä suomensukuisia heimoja. Kaupunki kuitenkin synnytettiin väkisin ja seuraavien vuosikymmenten aikana sinne rakennettiin suurkaupunkia, jonka ulkomuotoon imettiin vaikutteita erityisesti länsimaisista esikuvista. Kuten tiedetään, Pietari oli länsimaisuuden ihailija, ja vietti vuodet 1697-98 Euroopassa tutustuen mm. Alankomaihin ja Englantiin. Hän lähti matkalle *inkognito*, esiintyen eräänlaisena *grand tour* -laisena, joka lähti oppimaan länsimaisia vaikutteita Venäjän hänen mielestään takapajuksen kehityksen muuttamiseksi. Vaikutteisiin kuului Pietarin kaupungin kehittäminen, ja samalla uudistettiin venäläisten tapoja. Tunnetuimpia hänen säädöksistään oli partavero, jonka joutui maksamaan henkilö, joka ei suostunut ajamaan rehottavaa partaansa, jota Pietari piti takapajuisuuden perikuvana.

Nykyisin Pietarissa on noin viisi miljoonaa asukasta, sen asukasluku on kuitenkin lievässä laskussa. Pietari on ollut koko olemassaolonsa ajan tietynlainen länsimaisuuden portti Venäjälle. Sitä se oli Neuvostoliiton aikanaan, mutta Leningradiksi Leninin kuoleman jälkeen vuonna 1924 nimetty kaupunki menetti pääkaupungin asemansa Moskovalle vuonna 1918.

Suomalaiset ovat Pietarin vakiovieraita ja ilmeisesti vieläkin suurin länsimainen matkailijakansallisuus. Neuvostovallan lopulla saattoi suomalaisten Neuvostoliittoon matkaavien määrä kohota vuodessa yli 300 000:een, joista noin puolet päätyi Leningradiin, joka oli kaikkein suosituin suomalaisten matkailukohde itänaapurissa. Neuvostovallan romahdettua suomalaisten lomamatkojen määrä putosi noin 100 000:een, mutta viime vuosien lyhyet päivä- ja ostosmatkat sekä työmatkat ovat moninkertaistaneet suomalaismatkailijoiden kokonaisuuden.

Pietarin kaupungin kerrostumat

Jokaisella kaupungilla on oma identiteettiinsä, jonka varsinkin tarkkavainen matkailija havaitsee. Hänestä voi olla mielenkiintoista katsoa miten kolme pääasiallista "kulttuurikerrosta" näkyvät kaupungissa. Kerrostumat ovat ensiksi tsaarin vallan aikaan liittyvät kaupungin muodot ja tapahtumat; toiseksi Neuvostoliiton aika 1917-1991; ja kolmanneksi nyky-Venäjän aika vuodesta 1991.

Vuoden 1917 sosialistista vallankumousta edeltävän ajan muodot havaitsee hyvin jopa vain niukasti Venäjän ja Neuvostoliiton historiaan ja kulttuuriin perehtynyt matkailija. Pietarissa ylivoimaisesti hallitseva piirre ovat juuri tältä

ajalta peräisin oleva asemakaava ja rakennukset. Arkkitehtuurissa näkyy vahva keski- ja eteläeurooppalainen vaikutus kun 1700- ja 1800-luvulla ranskalaiset ja italialaiset arkkitehdit saivat kutsun Pietariin toteuttamaan ideoitaan, joka näkyy klassismina ja barokkina. Pietarista syntyi eräänlainen muunnelma Amsterdamin ja Venetsian kanavarakennelmien tarjoamien esikuvien mukaan.

Pietarhovin kesäpalatsin alue kaupungin ulkopuolella on Pariisin Versaillesin jonkinlaista kopiota. Tosin maailmansodan aikana saksalaiset tuhosivat sen perusteellisesti. Se restauroitiin perusteellisesti ja tänään Pietarhovi kohoaa uudelleen rakennettuna, kullalle kimaltaen.

Pietari Suuren määräyksestä alkoivat rikkaat venäläiset kauppiaat rakentaa asuntojaan ja palatsejaan kaupungin keskustaan joka laajeni vähitellen Nevskin valtakadun lähialueille ja Pietarin-Paavalin linnoituksen ympäristöihin. Hallitsijoiden ja heidän suosikkiensa palatsit, hallinnon tarpeisiin tehdyt rakennukset kuten Amiraliteetti ovat olennainen osa tsaarinajan Pietaria.

Kirkot ovat keskeinen näkymä Pietarin kaupunkia. Monet kirkot ovat olleet jo pitkään korjauksen alaisena kuten myös lukuisat palatsit ja hallintorakennukset, joita korjataan, restauroidaan ja kiillotetaan ensi vuoden juhlallisuuksiin.

Neuvostovallan aikaansaannoksia

Neuvostovalta ajoittui vuosiin 1917-1991. Kaupungin nimeksi tuli valkankumousjohtaja Leninin mukaan Leningrad – Leninin kaupunki.

Neuvosto aika merkitsi kaupunkikuvassa suuria muutoksia. Kirkoista merkittävä osa tuli muuhun käyttöön koska Neuvostoliitto oli ateismiin perustuva maallinen valtio. Kirkkoja purettiin, muutettiin autokorjaamoiksi, elokuvateattereiksi ja ties miksi. Keskustan isot kirkot kuten lisäksi kirkko, Kirkko Veren päällä ja Kazanin tuomiokirkko kuten myös etäämmällä oleva Aleksanteri Nevskin luostarikirkko, ovat säilyneet neuvostovallan läpi. Lisäksi kirkko on jo lähes valmiiksi kunnostettu ensi vuotta varten, sen rakentaminenhan kesti aikanaan 40 vuotta. Kazanin tuomiokirkko oli ateismin museona, nytkin sen salissa on eräänlainen museo-osasto tästä ajasta muistona. Nevskin luostarin kirkko on ulkoisesti neuvostovallan raunioittama, mutta sisältä mielenkiintoinen. Kirkko Veren päällä on sisältä upeaksi kunnostettu mosaiikkirakennelma.

Neuvostovallan aikana kaupungista tuli entistä merkittävämpi teollisuuskaupunki. Erityisesti sinne rakennettiin ase-teollisuutta, joka nyt on kutistunut. Neuvostovallan ajan suuria tehdaskomplekseja on esimerkiksi Elektrosilan kone-tehdas. Kaupunki kasvoi kun teollisuustyöväkeä tarvittiin ja sitä varten oli rakennettava asuntoja. Nk. Hrustsevin ajan betonirakennukset tehtiin ikään kuin sarjatuotannolla ja monet niistä ovat nykyisin suuren remontin tarpeessa. Sitä edeltävältä ajalta on Stalinin "klassismia", raskastekoisia kaupunkikerrostaloja. Matkailija ei ehkä ilman asiantuntijan opastusta pääse näkemään näitä mielenkiintoisia kaupunkiarkkitehtuurin eroja.

Neuvostovallan johtohahmoista Lenin on ilmeisesti ainoa, jolla on edelleen muistomerkkejä kaupungissa. Kun neuvostovallan matkaoppaissa mainittiin että kaupungissa oli runsaat kaksisataa "Leninille pyhitettyä muistopaikkaa",

nyt niistä on vaikea edes löytää mainintoja uusimmista opaskirjoista. Suomalainen matkailija voi nähdä Leninin patsaan saapuessaan junalla Suomen asemalle. Lisäksi asemalla on sen junan veturi, jolla Lenin saapui tekemään kumousliikettä vuonna 1917 vietettyään vuosia länsimaissa maanpaossa. Val-lankumoushistorian matkakohteita voivat olla panssarilaiva Aurora Nevalla ja Smolna, josta kumousta johdettiin.

Neuvostovallan aikaan kuuluu merkittävänä matkakohteena edelleen Leningradin piirityksen muistomerkki. Se on vaikuttava vierailukohde aivan lähellä suurta Pulkovskaja –hotellia. Piiritys kesti 900 päivää vuosina 1941-44 ja vaati valtavat uhrit kaupunkilaisilta. Tshaikovskin yksi tunnetuimmista teoksista on Leningradiksi kutsuttu sinfonia, jonka hän sävelsi piirityksen aikana ja jonka ensi-ilta lähetettiin suorana kaikkialle sota-ajan Neuvostoliittoon. Neuvostovallan ajat ovat menneet, kuten havaitaan siitä, ettei piirityksen muistomerkillä käy enää sellaista valtavaa väkimäärää kuin esimerkiksi 1980-luvulla. Nyt matkailija voi aivan rauhassa tutustua kohteeseen. Yhtenä syynä on tietysti sekin, että piirityksen kokeneita ei enää ole niin runsaasti jäljellä ja heidän vaikutusvaltansakin yhteiskunnassa on vähentynyt.

Turistina kapitalistisella Venäjällä

Kolmas kerrostuma on noin kymmenen vuoden mittainen kapitalismin aika.

Monet asiat ovat muuttuneet neuvostovallan ajoista. Yksi suurimmista muutoksista matkailijan kannalta on Inturistin poissaolo. Aiemmin tämä neuvostovaltion Inturist –toimisto kontrolloi ja opasti ulkomaisia matkailijoita ja myös järjesti omien kansalaistensa matkat ulkomaille. Se koulutti oppaat, jotka noudattivat tiukasti heille annettua ideologista oppia. Inturistin tilalle on tullut kapitalistinen kaaos ja matkatoimistoja arvellaan olevan nykyään Pietarissa noin tuhat. Suomen MEK (Matkailun Edistämiskeskus) pyrkii luovimaan kaupungissa ja tekemään Suomea tunnetuksi venäläismatkailijoille, jotka ovatkin runsaslukuisesti löytäneet Suomen matkakohteena. Suomeen tulevista venäläismatkailijoista noin 80 % tulee Pietarin alueelta.

Matkailija kokee erilaisia asioita Pietarissa. On muistettava että Pietari on nimenomaan kulttuurimatkailijan kaupunki. Pietari on luonnollisesti museoiden kaupunki ja kirkoissakin on usein museo-osasto. Kapitalistinen Venäjä käyttää menneisyyttä tehokkaasti hyväkseen Pietarin kaupungin matkailussa eräänlaisen venäläisnationalismin hengen sävyttämänä. Taidetta, kaupungin ja erityisesti tsaarien Venäjän menneisyyttä ja saavutuksia esitellään eri kohteissa. Tyypillistä on erilaisten venäläisten ryhmien vierailu museoissa. Varsinkin koululaiset ovat innokkaita museoissa kävijöitä ja heidän opettajansa ja oppaansa ovat erinomaisia näyttelyiden elävöittäjiä vilkkaalla kerronnallaan.

Eremitaasin taidemuseo ja sen valtavat kokoelmat on nykymatkailijan ehdottomasti nähtävä. Picasson, Matissen ja monien muiden eurooppalaisten taiteilijoiden töitä on runsaasti, koska monet hallitsijat ja aateliset keräsivät määrätietoisesti aikansa merkkitaidetta ympäri Eurooppaa. Eremitaasi on eh-

doton vierailukohde – kaksihintaisuudesta huolimatta. Sen kokoelmat ovat maailman parhaimpia ja vain pieni osa töistä on näytteillä; rakennuksen kultan kimallus on korkeata luokkaa.

Maailman eri puolilla on erilaisia muunnelmia matkailunähtävyyksien nk. kaksihintajärjestelmästä, jota turistit luonnollisesti vihaavat. Ajatus sinänsä on jotenkin perusteltavissa sillä, että matkailijat, varsinkin tullessaan rikkaammista maista, voisivat ikään kuin ylläpitää turistikohteita ja niiden palvelutasoa. Eräissä länsimaissakin on turisteille eri hintoja, mutta kapitalistinen uus-Venäjä käyttää tätä järjestelmää aktiivisesti. Pari vuotta sitten pyrkiessäni Malyi -teatteriin nk. venäläisellä lipulla (arvo muistaakseni n. 26 ruplaa), jouduin menemään uudestaan kassalle. Minulta pyydettiin peräti 20-kertaista hintaa, eli 460 ruplaa. En suostunut maksamaan, vaan teatteri-ilta jäi näkemättä. Nyt näyttävät ainakin jossain määrin länsimaisilta vaadittavat hinnat hieman pudonneen. Tosin Venäläisen taiteen museoon jouduin maksamaan viime kuussa noin kymmenen kertaa suuremman maksun kuin venäläinen museovierailija.

Matkailijan onkin syytä varautua näihin ylimääräisiin menoihin. Hotellien ravintolat eivät kovin paljon poikkea hinnoittelultaan siitä, mitä esimerkiksi Suomessa joutuu maksamaan. Jos on kiinnostunut hankkimaan viemiseksi pullollisen vodkaa tai muuta venäläistä alkoholia, kannattaa ehdottomasti ostaa tuotteet kauppakatuja asiallisen tuntuista kaupoista.

Kauppakadut ovatkin hyvin mielenkiintoisia matkailijan näkökulmasta. Ne ovat täynnä läntisiä vaikutteita ja länsimaisia tuotteita. Entinen basaaritavartalo Gostinyj Dvor on suurelta osin muuttunut hintatasoltaan sellaiseksi, ettei tavallinen matkailija koe suurta houkutusta kulkea sen uuvuttavan pitkällä käytävillä ja kauppaosastoissa, joiden ulkopuolen täyttävät tuimannäköiset turvamiehet. Samoja tuotteita saa länsimaista. Sen sijaan mielenkiintoisempaa löytyy pienemmistä kaupoista. Jos rakennustelineiden ja katutöiden lomasta pääsee puikkelehtimaan Abraksin basaarikortteliin heti Gostinyj Dvorin takana, voi kokea erilaisia katselu- ja maisteluelämyksiä ja tehdä halutessaan edullisia ostoksia. Samalla voi saada käsityksen siitä miten todellinen kansa elää ja ostaa tavaransa.

Toinen mielenkiintoinen ekskursio on syytä tehdä metrojunilla suuremmille asemille, joiden ympärille on rakennettu kioskien mittavat rivistöt ja erilaisia torimyyntitiskejä. Kioskit ovat jotain joka pistää matkailijan silmään rautatie- ja metroasemien lähetyvillä. Niistä saa ”lähes mitä tahansa”. Kioskit ovat levittäytyneet entistä enemmän myös metroasemien sisäkäytävien varsille.

Matkailija joutuu tekemisiin kerjäläisten ja katukaupustelijoiden kanssa eri yhteyksissä. Varsinkin nähtävyyksien läheisyydessä olevat innokkaat matkamais-tojen ja muun tavarankauppiat voivat tuntua suomalaisesta hieman tungetteleviltä.

Pietari valmistautuu juhliin

Pietarin vanha kaupunki julistettiin jo neuvostovallan viime vuosina yhdeksi Unescon maailmanperintökohteeksi, jonka se loistossaan, erikoisuudessaan ja monumentaalisuudessaan ehdottomasti ansaitsee.

Pietari on ehdottomasti kulttuuripainotteinen matkailukohde. Suomalaiset matkatoimistot eivät tosin kovin innokkaasti ole tarttuneet tähän tilaisuuteen – ilmeisesti lyhyet Viron-matkat ovat tuottavampia matkanjärjestäjän näkökulmasta.

Vuoden 2003 juhlallisuudet näkyvät tänään matkailijalle erilaisten valmistelujen muodossa. Itse asiassa näitä valmisteluja on tehty jo usean vuoden ajan. Nevski Prospektin varrella talot ovat saaneet kauniita värejä päälleen ja ne ovat ehostuneet hyvin erinäköisiksi kuin neuvostovallan viime vuosina. Rakenustyöt paikoitellen haittaavat liikennettä, joten kiireisen ei ole syytä liikaa hoppuilla. Viisas matkailija varaa viimeistään nyt matkalipun Pietariin, mutta touko-kesäkuun vaihteessa 2003 tulee olemaan juhlinnan painopiste. Käytännössä koko kesä tulee olemaan yhtä juhlaa, tai paremminkin sarja erilaisia juhlia. Suomen oma viikko sijoittuu kesän lopulle.

Kirjoittajan yhteystiedot:

Auvo Kostiainen,
Turun yliopisto, Historian laitos, yleinen historia,
20014 Turku
puh. 02-3335235,
e-mail: aukosti@utu.fi

KESTÄVÄN MATKAILUN TOIMEENPANO KOLIN ALUEEN YRITYKSISSÄ

Kestävän matkailun näkökulmalla on nykyään keskeinen merkitys matkailun kehittymisen tarkastelussa. Kestävä matkailu viittaa kokonaisvaltaiseen, ekologiset, kulttuuriset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat huomiotaan matkailukehitykseen. Kestävä matkailu käsitetään toiminnan pääperiaatteeksi, johon koko matkailuelinkeinon tulisi pyrkiä. Kestävästä matkailusta on tullut eräänlainen muotitermi, mutta matkailun on silti katsottu melko hitaasti omaksuvan ympäristövastuullisuuden leimaa, kun huomioidaan sen suuri riippuvuus ympäristön laadusta. Käytännössä kestävyden periaatteita ei ole välttämättä toteutettu matkailuelinkeinossa eikä niiden toteutumista ole paljon tutkittu.

Pro gradu -tutkielmassani tarkasteltiin, mikä on Kolin matkailualueen yritysten rooli kestävä matkailun toimeenpanijoina (ks. Sorsa 2002). Tutkimusalueeseen sisältyi Kolin kansallispuisto ja sen lähialue: Lieksan kaupunkiin kuuluvat Kolin ja Hattusaaren maarekisterikylät sekä alueita Juuan, Kontiolahden ja Enon kunnista. Alueella sijaitsee lähes neljäkymmentä matkailuyritystä. Kolin kehitykselle on ominaista kamppailu matkailun ja suojelun välillä. Toisaalta Kolin arvoja on pyritty taloudellisesti hyödyntämään matkailua kehittämällä ja toisaalta säilyttämään luontoa suojelemalla. Kansallismaisemana tunnettu Koli on perinteinen suomalainen matkailukohde: Kolilla on matkailtu jo yli sadan vuoden ajan. Kolin kansallispuisto perustettiin vuonna 1991 kiistoja sisältäneiden vaiheiden jälkeen. Esimerkiksi osa paikallisesta väestöstä vastusti puiston perustamista.

Tutkimuksessa selvitettiin, miten Kolin alueen matkailuyrittäjät suhtautuvat kestävä matkailuun, miten he pyrkivät tekemään toiminnastaan kestävä ja mitkä ovat toiminnan motiivit. Tutkimusaineisto koostui lomakekyselystä ja teemahaastatteluista. Kysely lähetettiin kaikille Kolin alueen matkailuyrittäjille (vastausprosentti 82 %), ja haastateltavaksi valittiin 12 matkailuyrittäjää. Haastatellut matkailuyrittäjät jaettiin kolmeen samankaltaiseen ryhmään eli tyyppiin. Tyyppittely ilmentää yrittäjien ja heidän yritystensä erilaisia suhtautumistapoja kestävä matkailuun. Tyyppittelyn perusteina käytettiin yritysten käytännön toimintaa kestävyden edistämiseksi, toiminnan motiiveja sekä yrittäjien ympäristöasenteita ja -arvoja, jotka vaikuttavat yritysten toimintaan.

Ympäristömyötäiset: hyödyntävoittelijat ja suojeelijat

Ensimmäisen yrittäjätyyppin muodostavat *ympäristömyötäiset*, jotka ovat ympäristötietoisia ja ottavat etenkin ekologisen kestävyden periaatteet toiminnassaan aktiivisesti huomioon. Ympäristömyötäiset uskovat toiminnan parantamisen olevan aina mahdollista: he ovat halukkaita kehittämään kestävien periaatteiden mukaista toimintaa ja valmiita panostamaan siihen myös

taloudellisesti enemmän. Ympäristömyötäisten mukaan Kolilla ei ole merkittäviä ympäristöongelmia, eikä oman yrityksen uskota aiheuttavan suuria haitallisia vaikutuksia. Tästä huolimatta yrittäjät kokevat vastuuta ympäristön säilyttämisestä. Esimerkki ympäristömyötäisten aktiivisesta käytännön toiminnasta on jätteiden lajittelu. Yrittäjät näkevät vaivaa lajittelun toteuttamiseksi esimerkiksi kompostoimalla ja kuljettamalla jätteitään Joensuuhun asti keräyspisteisiin.

Ympäristömyötäiset eivät halua Kolille massamatkailua vaan enemmän pienimuotoista, ympäristönäkökohtat huomioivaa matkailua. Yrittäjät korostavat luontoon liittyviä "passiivisia" vetovoimatekijöitä (mm. maisema, rauhallisuus) myös tulevaisuuden vetovoimatekijöinä eivätkä pidä laskettelua täysin välttämättömänä Kolin matkailulle. Yhtä lukuun ottamatta Kolin alueen ympäristömyötäiset yritykset sijaitsevat kansallispuistossa tai sen välittömässä läheisyydessä, ja yritykset ovat aloittaneet toimintansa kansallispuiston perustamisen jälkeen. Siten luonnonsuojelualueen perustaminen on saattanut vaikuttaa yrittäjien motiiveihin.

Kestävyyden periaatteiden noudattamisen motiivien perusteella ympäristömyötäiset on jaettavissa tarkemmin *hyödyntävoittelijoihin* ja *suojelejiin*. Hyödyntävoittelijoiden aktiivisen ympäristöä suojelevan toiminnan motiivina on pääasiassa yrityksen saama hyöty. Yrittäjien mukaan ympäristönsuojelutoimet tuovat kustannussäästöjä ja asiakkaat arvostavat ympäristöasioiden hyvää hoitoa. Lisäksi yrittäjät uskovat, että kansallispuistossa tai sen läheisyydessä toimiminen edellyttää ympäristövastuullista toimintaa yrityksen imagon säilyttämiseksi. Hyödyntävoittelijat ovat siten saaneet kimmokkeen toiminnan kehittämiseen pääasiassa yrityksen ulkoisesta toimintaympäristöstä eli asiakkailta.

Suojeelijat pitävät tärkeimpänä motiivina aktiiviseen ympäristöä huomioivaan toimintaan ympäristön suojelemista eivätkä hyödyn saamista. Yrittäjien mielestä ympäristövastuullisuus on kuitenkin kannattavaa myös yrityksen imagon kannalta, ja varsinkin eurooppalaisten asiakkaiden uskotaan arvostavan ympäristöasioiden hyvää hoitoa. Näiden pienehköjen kolilaisten yritysten aktiivinen toiminta on saanut alkunsa yrityksen sisäisestä toimintaympäristöstä eli yrittäjän henkilökohtaisista ympäristöarvoista ja elämäntavasta. Varsinkin suojelejioiden luontosuhteessa ilmenee melko laaja ja kokonaisvaltainen tarkastelunäkökulma. Ympäristöongelmien tarkastelu ja vastuun kokeminen ympäristöstä eivät kohdistu vain omaan elinympäristöön ja nykyiseen sukupolveen.

Matkailukehittäjät

Toisen ja kolmannen yrittäjätyyppin muodostavat *matkailukehittäjät* ja *realistit*, jotka ovat ottaneet valikoivasti käyttöön kestäviä toimintatapoja. Kyselyn perusteella suurin osa Kolin yrittäjistä kuuluu näihin tyyppeihin. Yritysten ympäristövastuulliset toimet eivät vaadi suuria investointeja, vaan yritykset toimivat pääasiassa kustannuksia säästävasti. Kustannusten pieneminen motivoi esimerkiksi veden- ja energiansäästöön; kaikki matkailuyrittäjät eivät välttämättä täysin tiedosta myönteistä ympäristövaikutusta tai eivät pidä sitä merkityksellisenä. Sen sijaan jätteiden lajittelua pidetään melko normaalina

toimintatapana, joskaan matkailukehittäjät ja realistit eivät näe lajittelun toteuttamiseksi yhtä paljon vaivaa kuin ympäristömyötäiset. Matkailukehittäjät ja realistit eroteltiin pääasiassa yrittäjien arvojen ja asenteiden sekä Kolin matkailun kehittämisenäkemyksen perusteella toisistaan eroaviksi tyypeiksi.

Matkailukehittäjät haluavat kehittää voimakkaasti Kolin matkailua eivätkä usko massamatkailunkaan olevan haitallista Kolin ympäristölle. Yrittäjät pitävät laskettelua hyvin tärkeänä – jopa välttämättömänä – Kolin matkailulle ja toivovat erityisesti aktiviteettien kehittämistä. Matkailukehittäjien mielestä ympäristöarvoja tai ympäristönsuojelua ei ole tarvetta erityisesti korostaa, sillä Kolin alueella ei katsota olevan ympäristöongelmia eikä oman yrityksen uskota aiheuttavan haitallisia vaikutuksia. Kestävyyden periaatteita noudatetaan yrityksissä jossakin määrin, mutta yrittäjien mielestä toiminnan parantaminen ei ole tarpeellista toiminnan jatkuessa nykyisessä laajuudessaan.

Matkailukehittäjät eroavat jonkin verran toisistaan suhteessa luonnonsuojeluun. Kaksi matkailukehittäjää kritisoi voimakkaasti luonnonsuojelua esimerkiksi matkailuinfrastruktuurin rakentamisen rajoittamisesta, eivätkä he katso luonnolla juuri olevan itseisarvoa tai edes symbolista arvoa ihmiselle. Asenne luonnonsuojelua kohtaan kytkeytyy voimakkaasti näkemykseen paikallisyhteisön osallistumismahdollisuuksista Kolin kehittämiseen, mikä johtuu kiistoja sisältäneestä kansallispuiston perustamishistoriasta. Kriittisten matkailukehittäjien mielestä paikallisten vaikutusmahdollisuudet ovat heikot, kun taas muut haastatellut matkailuyrittäjät uskovat, että Kolin asukkailla on valtaa vaikuttaa alueen kehittämiseen. Yleensäkin matkailukehittäjät suhtautuvat luontoon melko ihmiskeskeisesti, ja ympäristöongelmien tarkastelu keskittyy Kolin alueeseen ja helposti havaittaviin ongelmiin (esim. roskaisuus, haju, melu). Matkailukehittäjät eivät silti suhtaudu sinänsä vastustavasti luonnon säilyttämistä kohtaan. He uskovat, että Kolilla toimitaan jo sopuoinnussa ympäristön kanssa vaikka luontoa hyödynnetäänkin.

Realistit

Realistit ovat pitkälti ympäristömyötäisten ja matkailukehittäjien välimuoto. Kestävyyden periaatteiden noudattaminen ei ole yrityksissä systemaattista eikä aina täysin tietoista: esimerkiksi energiaa säästetään, koska se on taloudellisesti järkevää. Realistien ympäristötietoisuus on lähinnä maalaisjärkeä tai luonnon tuntemusta. Realistit eivät erityisesti korosta ympäristönsuojelun tärkeyttä. Toisin kuin matkailukehittäjät, he kuitenkin tiedostavat oman toimintansa aiheuttavan joitakin ympäristöhaittoja, vaikka niitä ei pidetäkään suurina. Realistit pitävät laskettelun merkitystä hyvin tärkeänä Kolin matkailulle, mutta toisaalta he korostavat matkailukehittäjiä enemmän myös luontoon liittyviä ”passiivisia” vetovoimatekijöitä ja suhtautuvat kriittisesti massamatkailuun. Nämä haastatteluun osallistuneet perheyrietykset ovat hyvin pieniä ja yrittäjät ovat lähtöisin Kolilta. Yrittäjillä ei ole matkailualan koulutusta eikä kokemusta ennen oman yrityksen perustamista, vaan he ovat tavallaan ajautuneet alalle.

Kuten matkailukehittäjien, realistien tarkastelunäkökulma ympäristöasioihin

keskitty voimakkaasti Kolin alueeseen, eikä muualla olevien ympäristöongelmien katsota juuri koskettavan omaa elämää. Etenkin realistien luontosuhteessa korostuu se, että ympäristön tilaa arvioidaan konkreettisten, ihmiselle helposti havaittavissa olevien haittojen perusteella. Realistit arvioivat ympäristöongelmien olemassaoloa Kolilla pitkälti ympäristön viihtyisyyden ja siisteyden perusteella. Realistien tieto ympäristöongelmista saattaa olla osittain puutteellista, joten ympäristöongelmia jäsennetään ihmisen näkökulmasta. Suoraan paikallisessa ympäristössä näkyvät ongelmat (esim. romukat) ovat helposti havaittavissa, kun taas esimerkiksi hankintoihin liittyvien ympäristöongelmien hahmottaminen vaatii laajempaa tietoa ja tarkastelunäkökulmaa.

Johtopäätöksiä

Tutkimuksessa havaittiin jätteiden lajittelun ja energian säästämisen olevan ensimmäisiä askeleita kestävyuden edistämiseksi yrityksissä, ja yleensäkin tutkitut yritykset kiinnittävät ensisijaisesti huomionsa ekologiseen kestävyteen. Ympäristömyötäisetkään eivät juuri erotu muista suhteessa sosiaaliskulttuurisiin ja taloudellisiin tekijöihin. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, etteivät haastatellut matkailuyrittäjät itseköön pääasiallisesti sisällytä kestävä kehityksen ja kestävä matkailun käsitteisiin kuin ekologisen ulottuvuuden.

Tärkeimmäksi syyksi kestävien toimintatapojen valikoivaan käyttöönottoon ilmeni se, etteivät realistit ja varsinkaan matkailukehittäjät usko aktiivisempaan toimintaan olevan tarvetta. Matkailuyrittäjät toimivat mielestään jo sopusoinnussa ympäristön kanssa. Yksittäisinä pienet matkailuyritykset eivät vaikutakaan paljon ympäristön tilaan, mutta kollektiivisesti niillä voi olla suuri vaikutus. Osa realisteista ja matkailukehittäjistä ei näe mahdollisuuksia toiminnan parantamiseksi, mutta välttämättä toiminnan puute ei johdu tiedon puutteesta vaan yrittäjiltä puuttua myös tahtoa sitoutua aktiivisesti kestävyden periaatteisiin.

Tutkimuksen perusteella yrityksen sisäisellä toimintaympäristöllä – esimerkiksi yrittäjän mielipiteillä, arvoilla ja asenteilla sekä yrityksen organisaatiolla – on tärkeä merkitys yrityksen suhteessa kestäväan matkailuun. Yritykset, kuten hyödyntävoittelijat, ottavat kestäväan matkailun periaatteet toiminnassaan aktiivisesti huomioon, jos siitä uskotaan olevan yritykselle erityistä hyötyä. Suurin osa haastatelluista Kolin yrittäjistä ei kuitenkaan usko kestävästä matkailusta olevan merkittävää hyötyä tai he eivät ole siitä tietoisia. Kestävästä toimintatavoista seuraavat taloudelliset hyödyt eivät esimerkiksi ole välttämättä kovin suurissa yrityksissä. Jos kestävästä matkailusta ei katsota olevan erityistä hyötyä, varsinkin pienyritykset toimivat pitkälti arvojensa ja asenteidensa ohjaamina.

Koska tässä artikkelissa esitelty yrittäjätypologia on muodostettu yksittäisen tapaustutkimuksen perusteella, sitä ei välttämättä pysty sellaisenaan käyttämään muilla matkailualueilla. Tutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää niin Kolin kuin muiden matkailualueiden kehittämisessä. Koska etenkin pienten yritysten toiminta on riippuvaista yrittäjien arvoista ja asenteista, yrittäjien motivointi kestäväan matkailun kehittämiseen ei ole välttämättä helppoa. Yrittäjiä on vaikea saada sitoutuneiksi toiminnan muuttamiseen, jos he eivät usko

.....

siitä olevan erityistä hyötyä tai eivät pidä sitä tarpeellisena. Siten tarvitaan myös asenteellisia muutoksia, jotta kestävyuden periaatteet saadaan osaksi kaikkien matkailuyritysten toimintaa. Kestävän matkailun edistämiseksi yrittäjiä saattaisi kannustaa esimerkiksi yhteinen hanke. Kolin kansallispuiston uudessa hoito- ja käyttösuunnitelmassa asetetaankin tavoitteeksi kestävä matkailun toimintaohjelman kehittäminen yhteistyössä yrittäjien ja paikallisyhteisön kanssa.

Kirjoittajan yhteystiedot:

Riikka Sorsa
Metsäntutkimuslaitos/
Maantieteen laitos
Joensuun yliopisto
e-mail: sorsa@cc.joensuu.fi

Lähteet

Sorsa, R. (2002). Matkailun suhde ympäristöön – Kolin alueen yritykset kestävä matkailun toimeenpanijoina. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja. Painossa.

MATKAILUN VENÄJÄ-FOORUMI

Kiinni pullonkauloihin

Suomen ja Venäjän välisillä rajanylityspaikoilla vallitsee usein melkoinen sivilske. Naapurimaahan menijöitä on molemmin puolin niin paljon, että rajanylityspaikat eivät pysty nielemään kulkijoita heidän mieleisessään tahdissa. Eivätkä vaikeudet lopu rajalla: matkailija törmää usein ongelmiin, jotka panevat hänet miettimään, haluaako hän sittenkään tulla uudestaan. Venäläinen matkailija saattaa Suomeen tullessaan olla onnellisen tietämätön kauppajen rajoitetuista aukioloajoista tai rahanvaihtoon liittyvistä hankaluuksista. Suomalaisella matkailijalla menee sormi suuhun heti rajan takana, kun Svetogorskin uuden kansainvälisen rajanylityspaikan jälkeen pitäisi huomata, mihin päin on lähdeittävä, että pääsisi jonnekin muualle kuin International Paperiin! Opasteita on nimittäin näkyvillä todella säästeliäästi.

Kaikki tietävät, että matkailun kehittäminen ja kasvattaminen on näillä Euroopan reunamilla ongelmallista. Mutta lähes yhtä monet lienevät sitä mieltä, että vaikeuksista huolimatta myös tämän matkailusektorin kehittäminen kannattaa. Tiedämme, että Suomella ja Venäjän lähialueilla on paljon tarjottavaa paitsi toisilleen, selvästi myös kolmansille, esimerkiksi turvallisuutta ja eksotiikkaa etsiville kauempaa tuleville matkailijoille.

Joensuun yliopiston Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus yhteistyökumppaneineen on käynnistänyt hankkeen, jonka tarkoituksena on puretua pintaa syvemmälle Suomen ja Venäjän välisen matkailun kehittämismatiikkaan. Matkailun Venäjä-foorumiksi nimetty hanke rahoitetaan Kaakkois-Suomen Interreg III A-ohjelmasta. Hankkeen rahoittajina toimivat Euroopan Unioni ja Etelä-Suomen lääninhallitus.

Matkailun Venäjä-foorumin johtoajatuksena on, että raja-alueiden matkailuelinkeinojen vahvistuminen ja rajanylittävän matkailuyhteistyön ja elinkeinotoiminnan lisääntyminen parantavat näiden alueiden elinehtoja ja vähentävät syrjäisen sijainnin aiheuttamia haittoja. Vaikka Kaakkois-Suomi ja sen venäjänpuoleinen yhteistyöalue, Pietarin kaupunki ja Leningradin alue, ovatkin hyvin erilaisia ja erilaisissa kehitysvaiheissa, niitä yhdistää tarve löytää uusia toimeentulon muotoja ja vahvistaa alueiden omiin voimavaroihin perustuvia toimintoja. Sekä Suomessa että Venäjällä nähdään, että matkailun hallitulla kasvattamisella voidaan saavuttaa suotuisia taloudellisia, sosiaalisia ja myös ympäristöön liittyviä vaikutuksia.

Matkailun Venäjä-foorumissa painottuu asiantuntijuuteen perustuva kehitystyö. Foorumi tekee tutkimusta, kokoaa asiantuntijatyöryhmiä ja tehostaa osamisensiirtoa Suomi-Venäjä-matkailukentällä.

Arviointi- ja vaikuttavuustutkimuksella pyritään parempaan yhteistyöhön ja kehittyneempään hanketoimintaan tulevaisuudessa. Tutkimustulokset hyödynnetään uusien hankkeiden suunnittelussa, niiden ennakoarvioinnissa ja hank-

keidenaikaisessa seurannassa. Eri osaamisalueiden Venäjä-asiantuntijat muodostavat työryhmiä, jotka etsivät ratkaisuja kehittämissyhteistyötä haittaaviin ongelmiin. Työryhmät paneutuvat matkailun tutkimukseen ja koulutukseen, matkailujuridiikkaan ja rajanylittävään yhteistyöhön sekä matkailupolitiikkaan ja -strategiaan. Ryhmät välittävät uusien matkailun raja-alueyhteistyötä edistävien kehittämis-, koulutus- ja tutkimushankkeiden tarpeen hankkeistajille. Foorumissa huolehditaan syntyvän ja jo nyt saatavilla olevan tiedon ja asiantunteumuksen välittymisestä kehittäjien käyttöön.

Matkailun Venäjä-foorumi tähtää pysyvään yhteistyöhön kokoamalla yhteen kaikki tämän matkailun sektorin toimijat elinkeinon, koulutuksen, tutkimuksen ja kehittämisen piiristä. Tulevaisuuden visio on, että hankkeenaikainen monipuolinen vuorovaikutus johtaa ”suomalais-venäläisen matkailualan neuvottelukunnan” syntymiseen ja yhteiseen strategiaan perustuvaan tehokkaaseen kehittämissyhteistyöhön.

Toivotamme kaikki Suomi-Venäjä -matkailukentän kehittämisestä kiinnostuneet mukaan Matkailun Venäjä-foorumin toimintaan!

Lisätietoja

Joensuun yliopisto, Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus, suunnittelija Riitta Eronen, puh. (015) 511 7878, sähköposti riitta.eronen@joensuu.fi

EUROOPAN
YHTEISÖ
Rakennerahastot

ETELÄ-SUOMEN
LÄÄNINHALLITUS

OHJEET KIRJOITTAJILLE

Muuttuva Matkailu –lehdessä julkaistaan matkailututkimusta ja matkailuelinkeinoa käsitteleviä artikkeleja, kirja-arvosteluja ja keskustelualoitteita. Käsikirjoituksen voi toimittaa Word-tiedostona vastaavalle toimittajalle (ks. yhteystiedot lehden takakannesta). Erikseen sovittaessa myös paperituloste käy. Mukaan tulee liittää kirjoittajan yhteystiedot.

Kirjoita artikkelin alkuun 50-80 sanan johdantokappale eli ingressi. Johdannon tulisi herättää lukijan mielenkiinto artikkelia kohtaan.

Lähdeluettelossa mainitaan vain ne lähteet, joihin on viitattu. Tekstin sisään viittaukset tehdään seuraavasti: (Toivonen 2000:34), (esim. Toivonen 2000; Belkin 1992; Miettinen 1986), (Simonen 1996:65-69). Noudata koko kirjoituksessa yhtenäistä viittauskäytäntöä.

Esimerkkejä lähdeluettelon kirjallisuusviitteistä (huomaa, että etunimestä on käytetty vain alkukirjainta):

Vuoristo, K-V & Vesterinen, N. (2001). Lumen ja suven maa. Suomen Matkailumaantiede. WSOY, Helsinki.

Kokkonen, P. (2001). Matkakohteena maailma. Matkakohde-käsitteen merkitys Matkailu 2001:2, 6-11.

Römpötti, H. (1999). Don Rosa toi ankat Kalevalaan. Helsingin Sanomat 10.11.1999.

Kaikki tarjotut artikkelit arvioidaan. Kirjoittajille lähetetään toimituksen oikolukema ja mahdollisesti korjaama versio vielä kirjoittajan hyväksyntää varten. Kirjoittajille lähetetään kaksi kappaletta Muuttuva Matkailu –lehteä. Tarvittaessa lisätietoja saat lehden vastaavalta toimittajalta.